

לקראת שובת מלכתא

Dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

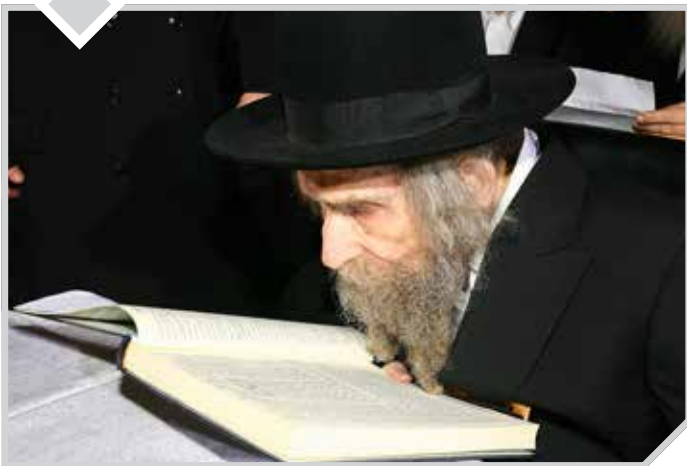
תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 147

פנינים לפרשת וישב

אינני יודע מה זה גן עדן, אבל אם יש גן עדן בעולם הזה, הרי שהלימוד של הראש ישיבה היה גן עדן כזה... ישבנו כשבכל הבית היה חושך, הרעבעצן כבר הלכה לישון, ובחדר של ראש הישיבה היה אור - האור הגשמי לא היה כזה גדול, הראש ישיבה היה שנים לומד לאור שתי פלורסנטים קטנים, אבל האור, המתיקות, לא שייך לתאר את התענוג הזה...

שיחה מיוחדת עם הגאון רבי משה יהודה שניידר שליט"א, מי שזכה ללמוד חברותא עם רבינו מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל

עשינו את דרכנו אל מעונו הצנוע של הגאון רבי משה יהודה שניידר שליט"א, מי שזכה ללמוד חברותא עם רבינו מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל במשך עשרות בשנים, בכדי להאציל מפיו פנינים ודברי הנהגה שקלט מרבינו במהלך השנים.

יש סיפור שמרבים לספר אותו על ראש הישיבה זצוק"ל, שפעם בא אליו בחור ואמר לו שאין לו טעם בלימוד. אמר לו ראש הישיבה שזה שהוא לא מרגיש את הטעם - בוודאי לא אומר שאין טעם. זה אומר שיש לו בעיה לחוש את הטעם. כמו שאחד שיש לו פצעים בפה וילקק דבש - לא יחוש את הטעם האמתי ואולי אף יאמר שאין טעם לדבש, אבל בוודאי שהטעם של הדבש הוא אותו טעם, רק שלו באופן אישי יש פצעים שמפריעים לו לחוש את הטעם. כך גם בטעם הלימוד. האם אתם יכולים לאמת בפנינו את הסיפור הזה?

הסיפור אכן מפורסם, למרות שאני לא הייתי שם ואיני יכול להכחיש או לאשר אותו. לא שמעתי את זה ממנו. בכלל, אני לא זוכר הרבה שהראש ישיבה דיבר על הנושא הזה של גישמאק בלימוד. אולי אחרים שמעו. אבל אני נזכר בשאלה מעניינת ששאל יהודי אחד בהספד על מרן הסטייפלר זצוק"ל: בבוקר אנו מבקשים בברכות

התורה: "והערב נא ד' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו", שאל אותו מספיד: הרי דברי התורה מתוקים מדבש ונופת צופים מצד עצמם, ומה יש לבקש 'והערב נא'? הרי זה כמו שיבקש אדם שימתיקו לו את הדבש? הרי הדבש מתוק! וענה על כך, שברגע שהאדם מתעסק בדברים נוספים מלבד התורה, ואין ליבו וראשו פנויים לגמרי רק בשביל הלימוד - אזי העניינים האחרים פוגמים בתחושת העריבות

ביום הראשון חיפש כסף לקנות את השמן שידליק בו, היה ברשותו מטבע קטן, אך לא נחה דעתו עד שמצא מטבע של חמישה שקלים, שאלתי הרי אפשר לקנות בפרוטה? השיב: חביב עלי לשלם בעבור מצווה... הכינו ב' חנוכיות, גדולה ויפה וקטנה ופשוטה, ובפשטותו היה ברור לו שידליק את הפשוטה, ובא להדליקה... אחרי ההדלקה שר והיא שעמדה... שזהו זמן שמודים על הניסים

הרב י. מ. ארנפרוינד נכדו של הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל, על הנהגותיו האציליות של המשגיח

כמה שנים שהתארח בחנוכה בבית הורי שליט"א בתפרה, אבי שליט"א ביקש שאשאל את המשגיח היכן הוא מעונין להדליק את החנוכייה, המשגיח ענה: היכן שהכינו לי להדליק - זה מצוין. אחר כך שאל המשגיח מתי אבי נוהג להדליק, ולא רצה לשנות ממנהג בעל הבית (כמובן שאבי דאג שהכל יהיה כפי שהסבא נוהג).

המשגיח כידוע דקדק מאד במצוות, וגם החזיק את עצמו לתלמיד של החזו"א ונהג הרבה ע"פ הוראותיו, ואעפ"כ לא רצה להכביד ולשנות ממנהג בעה"ב, מכיון שכל דקדוקו במצוות נבע מרצון לעשות את מצוות ה', וביטל עצמו כלפי בעל בית - שזהו באמת רצון ה'.

ביום הראשון חיפש כסף לקנות את השמן שידליק בו, היה ברשותו מטבע קטן, אך לא נחה דעתו עד שמצא מטבע של חמישה שקלים, שאלתי הרי אפשר לקנות בפרוטה? השיב: חביב עלי לשלם בעבור מצווה... הכינו ב' חנוכיות, גדולה ויפה וקטנה ופשוטה, ובפשטותו היה ברור לו שידליק את הפשוטה, ובא להדליקה... אחרי ההדלקה שר והיא שעמדה... שזהו זמן שמודים על הניסים.

כשהתפלל בבית הכנסת של המושב, הייתי חזן והמתנתי לו, אחרי התפילה המשגיח גער בי למה המתנת לי? אמנם אתה צריך לכבד אותי אבל למה על חשבון אחרים? אמרתי לו שתמיד ממתנים לו, וגם המרא דאתרא שליט"א ממתין לו. אמר הלוואי ואזכה, הלוואי ואזכה שיכבדו אותי בעולם הבא... אח"כ רה"י הגאון הגדול ר' יעקב פרידמן שליט"א כיבדו, ואמר לי אפילו ר' יעקב טועה בי.

בני הקהילה הצטופפו לקבל את ברכתו של המשגיח, אחר כך אמר לי, למה כולם מבקשים ממני ברכות, הם באמת חושבים שאני צדיק? אמרתי שזה באמת ככה, הגיב, גם אתה טועה... אמר לי, אני מאד רוצה, ונכון שמאד חשוב לרצות, אבל למעשה אני לא צדיק. והביא חז"ל 'אפילו כל העולם אומר שאתה צדיק, הוי כרשע בעיניך'. יש שתמהו הרי כל העולם אומר שאתה צדיק, מדוע תחשוב שאתה רשע? ובאמת לא צריך להיות טיפש, לא כתוב רשע, אלא כרשע, כל העולם כולו יודע שהוא צדיק מצד שרואים את מעשיו הטובים, אבל הוא יודע בעצמו שאי"ז בשלמות לפי כוחו. אחד אמר למרן ר' חיים

קנייבסקי שליט"א שיברכו בכח 'צדיק גוזר', אמר ר' חיים איני צדיק. אם ר' חיים אוחו שאינו צדיק, זה לא קשה לחשוב כך. למרות שאיני מבין מדוע מבקשים ממני ברכות, אעפ"כ מצווה לברך את ישראל... ור' איסר זלמן אמר שמכיון שאנשים מאמינים שהוא ת"ח, וברכת ת"ח מתקיימת, אז זה סיבה שברכותיו מצליחות. אח"כ שאל אם מאבא מבקשים ברכות? אמרתי שלפעמים, אמר ממנו צריך לבקש יותר ממני... כולם מאמינים בברכות שלי חוץ ממני!

היה יחידי באהבת ישראל ובהשתוקקות להיטיב, ובטהרת לבו ובאמת שכוונה בו, אחז תמיד שההטבה הגדולה שניתן להיטיב היא ברוחניות! וכבר בהיותו נער צעיר שאל את החזו"א מאיזה גיל מצווה ללמד, ומרן זצוק"ל אמר, מגיל שלוש עשרה ויום אחד...

במשך השנים זכה המשגיח להעמיד דורות דורות של אלפי תלמידים, בהם מאות שבאו מבתים לא חרדים, ואף זכה להשיב בתשובה חילונים רבים (וכמה מהם העידו שדוקא פשטותו והאמת שבו השיבם, למרות שדיבר דברים פשוטים. יש יהודי צדיק בצפון שעבד בעבודה מסוימת, והרבנית הזמינה אותו לביתם, וכשראה את דמותו של המשגיח, את לימודו, אצילותו ונועם הליכותו, נדבק בו וחזר בתשובה). מה שבלט בהשפעתו היא נקודת האמת, בבחינת

דברים היוצאים מלב טהור ונקי, מתוך כבוד ורגישות גדולה לנפש התלמיד, ובאהבה עזה וכנה, כשניכר לעין כל שמוכיח נטו לטובת התלמיד. זה מה שנכנס ללבבות וחדר לעצמות.

דרכו החינוכית הייתה, עבדו את ה' בשמחה, שהקב"ה אבינו שרוצה להיטיב עמנו, ומפני כך בראנו להיטיב עמנו, ונתן לנו את המצוות שהם המתנה הגדולה ביותר עבורנו, והאושר הגדול עלי אדמות, והיה מדגיש תמיד שהאושר בקיום המצוות לא רק בעולם הבא - אלא אף בעולם הזה!

תמיד היה מראה את היופי של תורתנו הקד' וקיום מצוותיה, וכבר בבחרותו (תש"ח) הוא כותב לעצמו ביומנו האישי: "... אסייע לעולם יותר, אם יזכני ה' להתרומם לחיים אצילים, ולהיות דוגמא ליופי שהתורה מנחילה לחיים, אשר כל קנייני העולם - כאין נגדו! ובפרט גם אם יזכני ה' להיות משכיל בתורה, אשר אדע להראות חן ערכה ויופי טעמה, לעיני המון בני ישראל'.

במשגיח זצ"ל התקיים דברי המשנה: אוהב את הבריות - ומקרבן לתורה, אהבתו לכל תלמיד ולכל יהודי באשר הוא, הייתה ללא גבול. לפני שהוצרך לשמוע חסרונות על בחור, דרש לשמוע את מעלותיו. ראה כל אחד תמיד בעין טובה, ומצא לדון לכף זכות, וגם כשהיה רואה חסרונות (והיה ביקורתי מאוד...) החסרונות לא העלימו את המעלות שהיו תקועות בלבו, ואלפי יהודים מרגישים שהמשגיח בנה את אישיותם, אם בשיחות הקבועות, ואם במילה אחת של אהבה...

מטרתו הייתה טהורה לשם שמים, להשפיע ולהרבות כבוד שמים. לפני שנים רבות ביקשו מהמשגיח שיכהן פאר כמשגיח בשיבת חברון, והסכים. והישיבה כבר שכרה עבורו דירה, אך חבריו טענו לו שבכפר חסידים יהיה לו יותר השפעה, וחזר בו... אחרי פטירת המשגיח הקדוש ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, מרן הרב שך זצ"ל הציע לו שיהיה משגיח בפוניבז', המשגיח טען שלא יהיה לו תחליף בכפר חסידים ונמנע. וגם בכפר חסידים בזמנים שהיו קשיים כלכליים, ביקש שיקבל את משכורתו רק אחרי שכל רבני הישיבה יקבלו - כיון שהם עוד מחתנים ילדים, והוא ב"ה כבר חיתן את ילדיו.

אמר לי פעם אחרי שראה אחד ושאלו מי זה היקר הזה? שאלתי מדוע סבא לא אמר מי זה הבחור היקר הזה (כפי שהיה רגיל לומר), והשיב: שבדרך כלל כאשר אני פוגש במי שנראה לי בחור, אני שואל - מי זה הבחור היקר הזה? ואם הוא נראה לי אברך אני שואל - מי זה האברך היקר הזה? ואם אני מסתפק (אם הוא בחור או אברך) אני שואל - מי זה היקר הזה? וכך אני בוודאי לא נכשל ברגשות אישיים (לפעמים לא נח לבחור שנראה אברך וכן להיפך, ובאמת אותו בחור היה עם זקן מגודל שאפשר לטעות בו כאברך...).

עוד הוסיף על מה שמתבטא בלשון יקר, שכל יהודי הוא יקר אצלו, וכפי שאצל הקב"ה הוא נקרא יקר "הבן יקר לי אפרים".

ילד שסיים פרק 'כיצד הרגל' ביקש ברכה להצלחה, אמר המשגיח: אתה יכול לבחון אותי, מסתמא אתה יודע טוב ממני... הקב"ה נתן לנו את התורה בגלל שאוהב אותנו, שיהיה לנו טוב בעולם הזה

ובעולם הבא, ד' יעזור שתהיה תלמיד חכם. ילדים תימנים עם פאות מסולסלות בקשו ברכה, אמר בהתלהבות: מי זה הצדיקים האלה עם פאות כאלו יפות וחמודות. בחור שעשה דיאטה שבחו המשגיח, אני רואה שאתה עובד על התאוות שלך... לילד לאחר הבר מצווה אמר המשגיח בחיך: אתה נראה מאוד יפה...

כשיצא מהרכב נתמך בי ואמר: לא שאני לא יכול לבד, אני נהנה להיתמך ביד קדושה

תמיד עורר רומם אותנו שבכל מעשה יש לדאוג עכ"פ לערב בו כוונה שהיא לשם שמים, וחשוב מאוד שזה יהפוך להיות הכוונה העיקרית. ולדוגמא ראה את אחד מנכדיו שחביב עליו לנגן באורגן וחליל, אמר לו המשגיח, תכוון לנגן כדי להתקרב אל ד', וכמו שדוד המלך ניגן... (וסיפר שאחד שאל את החזן איש אם ללמוד מוזיקה ע"מ להתחזק ברוחניות, והחזן איש אמר לו ללמוד, רק שלא יראו את זה אחרים, מחשש שמחמתו גם הם ירצו ללמוד, ולהם לא תהיה מזה תועלת).

אמר לי פעם: נהייתי לראות שחתני שליט"א אמר לילדו לא לנגוע במוקצה, וכאשר הילד עזב את המוקצה נשקו על מצחו, ואמר המשגיח שזה כמו בהר סיני שבשעה שקיבלו את התורה 'נעשה ונשמע' הדיבור נשקם... היום עדינים ופחות אפשר להעיר, רק כשעושים מעשים טובים צריך להדגיש אותם!

כאשר איחרתי, המשגיח העיר לי במתיקות, יישר כח שבאת, אם היית בא מוקדם יותר, הייתי מברך אותך ביישר כח גדול...

כשנערי בר מצווה היו באים לבקש את ברכתו, תמיד היה שואל: בשביל מה ד' נתן לנו את המצוות? הרבה נערים היו עונים: שנקבל שכר ע"ז בעולם הבא, והמשגיח היה אומר: נכון מאוד, אולי אתה יודע אם יש עוד סיבה לקיום המצוות? והרבה נערים היו משתתקים, ואז המשגיח בעדינות וזהירותו בכבוד הנער היה אומר: אתה בוודאי יודע וכנראה שכחת, אני אזכיר לך, בשביל שנהיה מאושרים בעולם הזה! הרי בלא מצוות זה לא בן אדם. המצוות עושות אותנו בן אדם! תזכור תמיד שהקב"ה נתן לנו את המצוות כי הוא אוהב אותנו ורוצה בטובתנו, שנהיה מאושרים בעולם הזה ובעולם הבא, תשתדל לקיים את המצוות בשמחה...

אמר: אדם צריך לזכור שילדיו הם בני מלך, אשתו היא בת מלך... 'ואהבת לרעך כמוך - אני ה'" כיון שאני ה' אוהב אותם... ולמה?! כי לכל יהודי יש פנימיות קדושה. אדם צריך לראות שלאשתו יש פנימיות קדושה ומעשים טובים.

(מתוך עלון 'דברי אמת' גליון 69 חנוכה ע"ח)

ויענהו ר' זלמן, כל הרחוב שלי הוא, אלא שחס הבורא עלי, שלא אצטרך לשאת לבדי את כל ה'עול' מניהול החנויות והבנקים למיניהם, על כן העמיד עבורי אנשים לשמש אותי בכל מקום ומקום, אחד יעמוד על משמרתו בסופרמרקט, ומשנהו בבנק וכו', ואם תרצה אראה לך. נכנס עמו ר' זלמן לחנות ואמר למוכר, הבה לי כיכר לחם, תיכף נתן לו המוכר את מבוקשו כשר' זלמן נותן בעדם כמה פרוטות, לאחמ"כ נכנס עמו לבנק...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על הבטחון והשמחה בעבודת ד'

"פְּתַנֵּת בְּנֵי חַיָּה רְעָה אֶכְלֶתְהוּ טוֹרֵף טוֹרֵף יוֹסֵף" (בראשית ל"ז, ל"ג)

כתב הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זי"ע (ביכורי אביב בפרשתו) דלכן טבלו השבטים את כתונת יוסף בדם (לאחר מכירתו), כדי שיתייאש יעקב אבינו מלחפש אחריו, ומלהתפלל על חזרתו בשלום לבית אביו, בידועם שאם לא כן - יבטח יעקב בה' שיחזור יוסף לביתו, ומי שיש לו בטחון ודאי יעזרהו השי"ת שלא יחסר לו הדבר אשר בוטח בו, וכל שכן יעקב אבינו - בגודל בטחונו היה גורם שיעזוב יוסף את מצרים ויחזור לביתו בשלימות גופו ונפשו. ומכיוון שלא רצו האחים הקדושים שיחזור, מחשש שמא יספר לאביו על המכירה, על כן אמרו ליעקב 'חיה רעה אכלתהו' - ובכדי להחזירו צריך 'תחיית המתים', וממילא יתנחם בלבבו מלהתפלל ולבטוח בה' שיוסף יחזור לביתו, ולא יתוודע לו דבר המכירה (באופן זה ביאר אותה הרה"ק מאז'ביצא זי"ע [בית יעקב] וישב לז') גבי ענין התפילה, כי ידעו השבטים שאם ידע יעקב שיוסף חי יחזירוהו הנה בתפילתו ע"כ אמרו 'טרוף טורף' - כדי שייאש את עצמו מן התפילה ויישאר יוסף בגלותו במצרים).

זלמן: "אכן, נכון הדבר, כל הרחוב שלי הוא, אלא שחס הבורא עלי, שלא אצטרך לשאת לבדי את כל ה'עול' מניהול החנויות והבנקים למיניהם, על כן העמיד עבורי אנשים לשמש אותי בכל מקום ומקום, אחד יעמוד על משמרתו בסופרמרקט, ומשנהו בבנק וכו', ואם תרצה אראה לך כי כנים דברי".

נכנס עמו ר' זלמן לאחת החנויות, ואמר למוכר: "הבה לי כיכר לחם!" תיכף נתן לו המוכר את מבוקשו כשר' זלמן נותן בעדם כמה פרוטות, לאחמ"כ נכנס עמו לבנק ויהי אך נקב בסכום מעות הנצרך לו מיד נתמלאה בקשתו. ביוצאם משם הושיט ר' זלמן את ידו לטקסי (מונית) והנה הוא עומד לפניו לשרתם. אמר לו ר' זלמן בניגון של שמחה: "הראית לדעת כי 'מלך' אנכי, וכל העם עומדים הכן לשרתני, כשרק אפצה את פי באיזה בקשה שהיא. וכי מדוע לא אהלך כשבת שחוק נסוכה תמיד על פני?!...".

עוד מסופר על אותו צדיק, שתמידין כסדרן היה 'שמח ומשמח אחרים', פעם שאלו אברך: "ר' זלמן, לשמחה מה זו עושה?" ענהו ר' זלמן: "התבוננת בנעשה בהאי עלמא, והנה ראיתי, כי פעמים יש מי אשר עולה בלילה על יצועו כשהוא בבריאותו השלימה ובבוקר

בפרשתו (לט, ב) 'ויהי ה' את יוסף, ויהי איש מצליח, ויהי בבית אדוניו המצרי', ומבאר הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (שו"ת כת"ס או"ח סי' כז) בהקדמת דברי הגמרא (שבת ל:): 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה', וקשה, וכי מעשי הקב"ה כמעשי בשר ודם שמואס ומרחק את מי שפניו זועפות ולבו נשבר בקרב? אדרבה, הרי הקב"ה 'שוכן את דכא'. אלא, כי מי שהוא בשלימות האמונה לא יכאב לבו ולא תתבלבל מחשבתו אם יבואו עליו אחד מהמקרים והצרות, ומי שכואב ונאנח ומצטער - יש בו חסרון אמונה ובטחון. על כן אמרו ז"ל 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה' - במי ששמח לבו על ידי שבטוח הוא בה' כי לטב עביד, אף על פי שאינו רואה איך ומה.

פעם אמר אברך להגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל מיקירי קרתא דשופריא בלכתו ברחובה של עיר: "ר' זלמן, לפי 'מצב רוחך' נראה כאילו די גאנצע גאס איז דיינע (כאלו רחוב העיר עם כל החנויות והבנקים שייכים לך, ולכן הנך כל כך שמח וטוב לב)", ויענהו ר'

שמלותיו... ומיאן להתנחם, והנה על פי אמת היה כאן הכנה לטובה כי על ידי 'מכירת יוסף' נתגלגלו הדברים שנתמנה למשנה למלך, וניזונו יעקב ובניו בשנות הרעב, לאידך, בעת אשר ירד יעקב למצרים 'בכבוד מלכים' - 'בעגלות אשר שלח יוסף', והיה נראה הדבר כטובה גדולה, על פי אמת, כאן היתה תחילת 'גלות מצרים' - בעבודה קשה בחומר ובלבנים. ללמדך שאין לאדם למדוד את קורות חייו בעת בוא עליו טובה, או להיפך - לפי ראות עיניו, כי פעמים ומה שנראה כייסורים כולו טוב הוא, וכן להיפך.

בגמרא (שבת כא:): נר חנוכה - מצוותה משתשקע חמה עד שתכלה רגל מן השוק, הנה בכל התורה לא מצאנו 'שיעור' מעין זה - לתלות ההלכה ברגלי עובדי הדרכים, ומדוע לא כתבו 'שיעורו עד מחצית השעה', כשאר שיעורי חז"ל? ומבאר הרה"ק הרמ"ל מסאסוב ז"ע (משנת הרמ"ל סו"פ וישב), שמרמז לכל המהלכים בשווקים וברחובות לתור אחר הפרנסה, ואמר להם התנא, דעו נא, האף אומנם שנצטוויתם על 'השתדלות', מ"מ יש לכם ללמוד מהניסים שאירעו בימים אלו, שפך שמן אחד שלא היה בו סיפוק אלא כדי הדלקת יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, הרי לך שהכל תלוי במוצא פי ה' - וברצותו ישלח ברכה אף במועט. מעתה יש לכם להבין ולהשכיל, שלא כל המרבה בסחורה יעלה ויבוא לבמת העושר והאושר, כי הכל תלוי ברצון הבורא אם רב אם מעט... על כן תכלה רגל מן השוק' - להפסיק לכתת כל כך את 'רגליכם' יומם ולילה 'בשווקים' וברחובות, בחיפוש אחר הפרנסה, כי הכל מאת הבורא אחד המרבה ואחד הממעט, ובידיעה זו תכלה רגל (כלומר השתדלות יתירה) מן השוק.

דבר זה אף נרמז במנהג ישראל קדושים לשחק ביומי דחנוכה ב'דריידעל' (סביבון), לרמז לן, שאין דבר נעשה כאן בעולם ללא שיכריזו עליו מלעילא - כמו שאי אפשר לאדם להחליט האם ה'דריידעל' יפול לצד אות ה' או ש' וכו', ואף אם יסובב את ה'דריידעל' בכל כוחו ובכל הנערוון' (עצבים), גם לא יועיל לו דבר, ורק דבר אחד 'רוויח', שיצטרך ה'דריידעל' להסתובב עוד סיבובים רבים, בכדי להגיע אל מקומו הנגזר עליו, כך הוא לדידן, אין ביד האדם לשנות אפילו כמלוא נימא את מה שנגזר עליו, וכל הריבוי בהשתדלות רק יגרמו לו שיסתובב עוד סיבובים רבים עדי בואו אל המנוחה ואל הנחלה.

רמז נוסף מצינו בו, כי ה'דריידעל' מסתובב למטה אך ורק על ידי הסיבוב מלמעלה, כיוצא בו היא הנהגת העולם, שכל מה שמסתובב כאן למטה אך ורק על ידי הסיבוב מלמעלה, כיוצא בו היא הנהגת העולם, שכל מה שמסתובב כאן למטה מסתובב על ידי שוכן מעלה. עוד אמרו לרמזו, כי כפי שיסובב עצמו פנימה אל הבורא יתב"ש (זיך אריין דרייען צום באשעפער) כך יזכה לסובב עצמו החוצה מסבך צרותיו (זיך ארויס דרייען פון אלע פראבלעמען).

מפורסם תירוצו של ה"ט"ז (סימן תרע סק"א) דיום הראשון קבעו זכר על עצם מציאת פך השמן (דבלאו הכי לא היו זוכים לנס, שהרי אין הקב"ה עושה נס בבריאת יש מאין, כדאשכחן בשונמית שצוה עליה הנביא (מלכים ב' ד ג) 'לכי שאלי לך כלים מן החוץ מאת כל

אינו פוקח את עיניו רח"ל, לאידך, יש מי שקם ומוצא עצמו בבית החולים לאחר שתקפו ליבו בעוד ליל, ועוד כיוצא בזה, ואילו אני, על אף שכמעט ולא עצמתי עין אחר שבני הקטן בכה כל הלילה מאין הפוגות, מכל מקום הריני עתה שלם בכל רמ"ח ושס"ה, אם כן, מן הדין ש'לא פסיק חוכיה מפומיה כל היום' (- לא ימוש השחוק מפיו כל היום), ושמא תאמר שיש לי להיעצב על שלא ישנתי - וכי אבכה על שחנני ה' בבנים ואיני 'עקר' ל"ע?!"... "וממשיך ה'כתב סופר": וזהו אומרו ויהי ה' את יוסף - שאף בעת הצרה, השרה ה' שכינתו עליו, ומדוע? כי תמיד היה בשמחה, והאיך היה בידו להיות בשמחה בתוך הצרות, ע"י שהחשיב את עצמו איש מצליח, אף ש'ויהי בבית אדוניו המצרי', באמונתו שמאת ה' היתה זאת להיטיבו באחריתו, וממילא קיבל הכל באהבה ובשמחה ולכן - ויהי ה' את יוסף, שהשרה עליו את שכינתו.

גם יזכה באמונה זו לצאת מכל מיצריו ומ'בית האסורים' שלו, כדאיתא ב'שפת אמת' (פר' וישב תרמ"ו, תרס"א, ומקץ תרנ"ח) שיוסף הצדיק קיבל את הכל באהבה ובאמונה שכך הוא רצון ה', ואמונתו זאת הוציאה אותו מ'בית האסורים' קודם זמנו. וז"ל ה'שפת אמת'. וכן צריך איש ישראל לידע ולהאמין כי הכל בהשגחת הבורא ולא במקרה. וגם כשירד למצרים ולבית הסוהר ידע שזהו שליחות הבורא ית' ובכל מקום שרצונו יתברך לשלוח האדם, צריך האדם לעשות שם שליחותו ולעשות רצון המלך. עוד כתב (-לרום מדרגותיו של יוסף הצדיק), 'שבודאי היה ביד יוסף הצדיק לעשות תחבולות לצאת מבית האסורים, כי חכם גדול היה, וגם עשיר, שהרי היה בידו כל אשר לפוטיפר, ומסתמא היה יכול להציל עצמו מבית הסוהר, רק מאחר שהאמין כי כך הוא רצון ה' - שישב בבית האסורים, על כן 'היה שם' בלא תחבולות לצאת, והיינו דכתיב 'ויהי שם בבית הסוהר - בהווייתו היה שם', ואכן בזכות שלא ביקש לו תחבולות רק בטח בה' לכן הייתה גאולתו קודם הזמן.

כדברים האלה איתא ב'קדושת לוי' בפרשתן על הפסוק (לט, כ): 'ויקח אדוני יוסף אותו ויתנהו אל בית הסוהר... ויהי שם בבית הסוהר', ולכאורה נראה כייתור לשון, שהרי אם 'ויתנהו אל בית הסוהר' פשיטא ש'ויהי שם בבית הסוהר', ונראה, דהנה כשהקב"ה שולח על אדם ח"ו דבר לא טוב, אזי לא יעשה שום פעולה גשמית, רק יבטח בה' ובוודאי יהפוך לו לטובה, וזוהי המידה של נחום איש גם זו, שהיה אומר תמיד 'גם זו לטובה' (ע"י תענית כא.), וזהו הרמז 'ויהי שם בבית הסוהר', אף על פי שהיה אפשר לו לעשות איזה פעולה שלא יהיה בבית הסוהר, לא עשה שום פעולה, כי בטוח היה בה' שבוודאי יהיה הכל לטובה.

כי הקב"ה משלם שכר טוב לכל הבוטחים בשמו באמת, וכפירש"י על הפסוק (תהילים נ, טו) 'וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני', וברש"י: שזהו 'כבודי' שאושיע את הבוטחים בי. מכאן, שכל הבוטח בה' ישיענו ה' בכל ענייניו, כי זהו כבודו של מקום.

...כי המתבונן יראה שפעמים נראה הדבר כ'צרה צרורה' ובאמת כולו טובה גמורה הוא, כפי שאירע ליעקב ויוסף (לז לג - לה), דבעת שהיה נראה לו שחיה רעה אכלתהו, וטרוף טורף יוסף - קרע יעקב

המחותן הראשון, שעליו הוטלו הוצאות הדירה, אמר: "רבי, הרי אין ביכולתי כלל להשיג הוצאות אלו!" אמר לו ה"חזון איש": וכי סבור הנך שאתה הוא הנותן? הקב"ה הוא הנותן, ואתה רק שליח לבצע את הדבר, ואם כן מה אכפת לך שמיניתי אותך שליח על ענין הדירה? אך אם אתה מתעקש, ואינך רוצה להיות שליח על הדירה אלא רק על פחות מכך - אם כן, אני מחליף את השליחות..."

לקט מיוחד על השפע והברכה שמושפעים על הבוטחים בהקב"ה

אמר ה"חזון איש": "אכן, צדקו דבריך, וממנה אותי אותך שליח על הכל, גם על הדירה וגם על החתונה והריהוט".
עכשיו כבר התבייש הראשון, ואמר: "רבי, על החתונה והריהוט אני כן מסכים להיות שליח".
"אחרת את המועד", אמר ה"חזון איש", "שהרי המחותן השני כבר זכה בשליחות על הכל".
כדברי ה"חזון איש" כן היה - המחותן השני הצליח בכל אשר פנה, והשיג ברווח ובכבוד את כל ההוצאות של הדירה ושל החתונה והריהוט.

"אהללה ה" עוד לפני הישועה

יהודי חשוב, מיקירי קרתא דשופריא עיה"ק ירושלים תובב"א, הוצרך לנסוע לארצות הברית לאסוף מעות אצל נדיבי העם בניכר. בשעות שם לא הצליח לקבץ אפילו כמה פרוטות, וכל העסקנים דחוהו בלך ושוב. כבר הגיע זמנו לחזור לביתו, ומצא עצמו חסר כל - אפילו כסף מועט עבור הוצאות הנסיעה לנמל התעופה לא היו בידו. מועד הטיסה הלך והתקרב, אך הוא ישב בבית המדרש בעיר מונסי, וקיים בעצמו "דאגה בלב איש שיחנה", עם אחיו המתגורר בעיר הקודש ירושלים [על ידי הטלפון].

"ולא זכר שר המַשְׁקִים" (בראשית מ', כ"ג)

"שנאמר אשכי הגבכ אשר סס ד' מנעמו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח על מזלים הקרויים רהב" (הש"י)

שום אדם אינו יכול לפעול דבר בכח עצמו, אלא שליח של הקב"ה הוא לעשיית הדבר.

ככל שהאדם משריש ענין זה בליבו - שפועל הוא בהשתדלותו אך ורק כשליחו של הקב"ה - כך תמעט דאגתו, יקטן הצורך להשתדל, וירבו השפע והברכה שיושפעו עליו משמים.

רבי רפאל דוד אויערבך זצ"ל סיפר מעשה מיוחד, שראה בעניין זה אצל ה"חזון איש" זצ"ל:

שניים ממקורביו סיימו ביניהם שידוך לילדיהם. נכנסו שני המחותנים ביחד אל ה"חזון איש", לקבל עצתו וברכתו לגבי חלוקת הנטל של הוצאות הדירה והחתונה.

פנה ה"חזון איש" אל המחותן האחד ואמר לו: "אתה תקבל עליך את הוצאות הדירה". ולשני אמר: "אתה תקבל על עצמך הוצאות החתונה והרהיטים לדירה".

המחותן הראשון, שעליו הוטלו הוצאות הדירה, הודאג מכך מאוד ואמר: "רבי, הרי אין ביכולתי כלל להשיג הוצאות אלו!"

אמר לו ה"חזון איש", "וכי סבור הנך שאתה הוא הנותן? הקב"ה הוא הנותן, ואתה רק שליח לבצע את הדבר, ואם כן מה אכפת לך שמיניתי אותך שליח על ענין הדירה דוקא? אך אם אתה מתעקש, ואינך רוצה להיות שליח על הדירה אלא רק על פחות מכך - אם כן, אני מחליף את השליחות".

פנה ה"חזון איש" אל המחותן השני, שהוטל עליו בתחילה לשאת רק בהוצאות החתונה והרהוט, ואמר לו: "עכשיו אתה תהיה שליח על ענין הדירה, והמחותן השני יהיה שליח לענין החתונה והריהוט".

המחותן הזה, שפיקח היה, אמר ל"חזון איש": "מאחר שהרב ממנה אותי להיות שליח, אם כן למה לא יזכה אותי הרב ביותר מזה, ואהיה שליח שלם, לכל ההוצאות?"

המחותן הראשון שמע ושתק.

שאלו אחיו: "האם דברת עם עסקן פלוני?"
"הן דברתי איתו, אך לא הועיל לי במאומה".
"ומה עם גביר פלוני?"

"ההוא דחה אותי במשך יומיים, ושלושה וארבעה, וכשפגשתי
לבסוף, לא סייע לי במאום".

"אם כן", אמר האח, "אתה עשית כבר את השתדלותך, ומעתה
השלך על ה' יחברך".

הוסיף האח, אשר בארץ הקודש, ואמר: "הנה כתוב ב'נפש החיים'
(שער א, ז) בשם המדרש והזהר הקדוש, לפרש את הפסוק 'ה' צלך',
שבמידת הביטחון השי"ת מתנהג עם האדם כמו 'צל'. אם האדם
מתחזק בבטחונו בה', ואינו דואג וירא, אלא מתהלך שמח באמונתו
שהבורא אוהבו ומיטיב איתו, אזי הקב"ה ממלא רצונו ומיטיב עמו.
אם כן, נתחזק בבטחון ובשמחה, וכך יהא השי"ת בעזרנו".

החלו השניים לחזק עצמם באמונה ובבטחון בה', ואינו דואג וירא,
אלא מתהלך שמח באמונתו שהבורא אוהבו ומיטיב איתו, אזי
הקב"ה ממלא רצונו ומיטיב עמו. אם כן, נתחזק בבטחון ובשמחה,
וכך יהא השי"ת בעודי".

מיד לאחר מכן ניגש אליו מאן דהו, ושאלו על מעשיו שם, והאם
הצליח בשליחותו. סיפר לו היהודי, שלא הצליח כלל.

"כמה היה בדעתך לעשות?" שאלו האיש.

"שיערת לי לקבל כאן בערך עשרת אלפי דולרים".

מיד הוציא הלה מארנקו שנים עשר אלף דולר במזומן, נתן לו ופטר
לשלום.

אף אנו, ראוי לנו לחיות כל חיינו עם הנהגה של "אהללה ה' בחיי",
בכל עת ובכל שעה, מתוך שמחה של בטחון בה'.

סוס ועגלה - על חשבון מי?

רבי הלל ויטקינד זצ"ל, הקים בעמל רב ובמסירות גדולה, את אחת

מישיבותיה הנודעות של תנועות נובהרדוק.

מצבה של הישיבה היה דחוק מאד, ויום אחד יצא רבי הלל יחד
עם רבו, הסבא מנובהרדוק זצ"ל, לפגישה עם עשיר ידוע, בתקוה
שיקבלו ממנו תרומה גדולה עבור החזקת הישיבה.

הדרך היתה ארוכה, ורבי הלל הציע שישכרו עגלה עם סוס, כדי
שיוכלו להגיע מהר יותר לאחוזת העשיר. הסבא מנובהרדוק סרב
לכך בכל תוקף, וטען ששכירת עגלה וסוס תהא בזבז של כספי
הישיבה. הלכו אפוא שניהם רגלית, על אף הטורח והמאמץ.

למרבה הצער, לא נדבו לבו של אותו עשיר לתרום עבור הישיבה,
ויצאו מביתו בלא כלום.

ביציאתם פנה הסבא אל רבי הלל ואמר לו: "עכשיו ניקח סוס ועגלה,
כדי שנוכל לשוב במהרה לישיבה".

תמה רבי הלל, "וכי עולם הפוך מצאתי? כאשר הלכנו בדרך לפגוש
את הגביר, היו לנו סיכויים טובים לצאת מעמו בסכום גדול. אף על
פי כן הורה כבודו שלא נוציא מכספי הישיבה עבור סוס ועגלה,
וכיתתנו רגלינו בדרך הארוכה. לעומת זאת עכשיו, שאנו יוצאים
מביתו ריקנים ממון כפי שהגענו, נוציא מכספי הישיבה על נסיעה
בעגלה?"

ענה לו הסבא מנובהרדוק: "ההסבר הוא פשוט. כשהיינו בדרכנו אל
הגביר, הלכנו על חשבוננו, כלומר החישוב היה האם להוציא כסף כדי
לקבל כסף מרובה של תרומת העשיר. על טובתו של בשר ודם אין
לבטוח כלל, ולא היה ראוי להשקיע בכך אף פרוטה אחת מכספי
הישיבה. עכשיו, לאחר שברור לנו שאותו עשיר לא יתן פרוטה,
שמים אנו מבטחנו רק בבורא יתברך, שהוא ישלח לנו את הסכום
העצום ההכרחי להחזקת הישיבה. מאחר שאנו פועלים עתה מכח
הבטחון בקב"ה, אין לנו צורך לקמץ בהוצאה הנחוצה, שהרי למלך
מלכי המלכים אין שום קושי לשלם עבור נסיעה בעגלה..."

(מתוך הספר הנני בידך)

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

הצדקה ונתן לו כ"ז מטבעות עבור תשעה ארגזים שהוחזרו לו,
שלושה מטבעות לכל ארגז, אולם הגזבר ביקש ממנו שיתן לו עוד
שלושה מטבעות, תמה העשיר ושאלו מדוע, שהרי לא גנבו ממנו
כי אם תשעה ארגזים, נענה הגזבר ק"ו שעליך להודות להשי"ת על
הארגז שלא נלקח ממך מעיקרא, ורק עי"ז היו בידך מעות לשלם
לשוטרים שיחפשו אחרי הגנבים. והנמשל מובן, שעל זה גופא יש
לנו להודות להקב"ה - על שנשאר פח אחד של שמן בחותמתו של
כהן גדול בטהרה ועל ידו נמשך הנס לשאר הימים, ואדרבה, על זה
צריך להודות יותר שלא נגעו בו הרשעים מעיקרא.

(קטעים נבחרים מתוך 'באר הפרשה' וישב-חנוכה תשע"ח)

שכניך, כלים ריקים אל תמעיטי, ורק על ידי פח השמן שמצאו יכלו
לזכות שיתרבה השמן ויספיק לשמונה ימים עי"ש). וביאר הגאון רבי
אריה לייב צינץ זצ"ל את דבריו בספר 'קומץ המנחה' (דרוש לחנוכה
אות ז) בדרך משל, למה הדבר דומה, לאחד שהיו לו עשרה ארגזים
מלאים זהב, באחד הלילות פרצו גנבים לתוך ביתו וגנבו ממנו תשע
ארגזים, כשהבחין בעה"ב בחסרון הכיס נדר נדר לאמר, שאם יהיה
אלוקים עמו וימציא לו את מעותיו ינדב מכל ארגז שלושה דינרי
זהב לצדקה, בד בבד עשה גם פעולות בדרך הטבע, ועם המעות
שנשאר לו שכר שוטרים שיחפשו ויתפסו את הגנבים, ואכן שמע
ה' לקול שוועתו ובתוך זמן קצר נתפסו הגנבים והם נאלצו להחזיר
את הגניבה לבעליה, מיד קיים האיש מה שהבטיח וקרא לגבאי

במשפחה התעורר ויכוח חריף בין האב לבנו, כשהבן רוצה ללכת לישיבה, והאב מתנגד לכך בכל תוקף. יום אחד השאיר הבן מכתב בבית, ובו כתב לאביו שחשקה נפשו בתורה, והוא הולך ללמוד בישיבה בבני ברק. האב התרגז מאוד, והחליט לנסוע לבני ברק ולהוציא את בנו מהישיבה ההיא בכח...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על התנהגות מופתית הגורמת לקידוש שם-שמים

‘וַיֵּאָדָּר אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי יֵאלֶקִים’ (בראשית ל"ט, ט')

רופא מפורסם המשתתף אצלנו בשיעור רופאים, אמר לי פעם שלמרות שאינו מתגורר בבני ברק, הוא מקפיד לקנות את הדגים שלו לכבוד שבת דווקא בחנות בני ברקית.

הרופא הסביר את עצמו ואמר, שלאחר כל קנייה הוא שם לב שהמוכרים בחנות ההיא מוסיפים לו על המשקל, דהיינו שאם הזמין 2 ק"ג דגים, הם מניחים לו בשקית מעט יותר, וכך בכל פעם ופעם. "הדבר הזה", אמר הרופא, "מחמם את ליבי, ומוכיח את יושרם והגינותם של בעלי החנות, ולכן אני קונה דווקא אצלם".

כמו כן אמרו לי פעם אנשים אמידים שבביתם עובדת חרדית, בוגרת סמינר, ודיברו מאד בשבחה, שכן הבחינו שכאשר היא באה בשעה 10, היא מציינת בזמני העבודה שלה שהגיעה ב-10.05, וכשמסיימת את עבודתה ב-4, היא מציינת שסיימה ב-3.55, וכך בכל פעם ופעם. כמו כן היא אינה מדברת בטלפון בעת העבודה, ואינה מבזבזת את זמנה לריק. "ולכן", אמרו לי האנשים הללו, "אנחנו מעריכים מאד את יושרה, ולא נחליפנה בעובדת אחרת".

התווכח עם הנהג על פרוטות

עניינים אלה... זה נקרא קידוש השם! התנהגות מופתית שכזו, היא ההיפך ממה שרואים לפעמים גם בקרב יהודים מכובדים ונשואי פנים, המצווים במיוחד שלא להתנהג בצורה שתשפיל את כבודם ואת כבוד המלך ברוך הוא.

אחד מגדולי התורה סיפר לי שנסע במונית, והתבייש לראות אברך אחד המתווכח עם הנהג על כמה אגורות, שלפי דעתו היו מגיעות לו. אין אנו משימים עצמנו עתה כדיינים לקבוע עם מי היה הצדק באותו וויכוח, אבל עצם העובדה שהנהג הוא נאלץ להתווכח עם תלמיד חכם על סכומי כסף כה פעוטים, הוא חילול השם, והשפלת כבודו של הת"ח.

באבות דרבי נתן (פרק כ"ט), נאמר: 'איסי בן יהודה אומר, מפני מה תלמידי חכמים מתים בלא זמנן? - לא מפני שמנאפין, ולא מפני שגוזלין - אלא מפני שהן בוזין בעצמן!'

וב'בנין יהושע' מסביר את הדברים, שהמדובר בחילול השם שנעשה על ידי הת"ח, והן בוזין בעצמן על ידי חילול השם, והיינו שכל

חבריהם בושים משמועתם, ובני עלי יוכיחו שנענשו על חילול השם שהיו בוזים בעצמם נגד העם במעשיהם'.

החילוני הבחין שהסוחרים בבני ברק סומכים על לקוחותיהם

התחלנו בחנות דגים, ונסיים במכולת...

מי שמתנהג כיאות, ומשתדל לקדש את שמו יתברך, באמצעות 'צירת-אמון בין אנשים, יכול להתעסק בפעולה אחת, ו'לזרוע' באמצעותה אינספור של זכויות ומעשים טובים, שיזקפו לזכותו.

במשפחה המתגוררת מחוץ לבני ברק, התעורר ויכוח חריף בין אב לבנו, כשהבן רוצה ללכת לישיבה, והאב מתנגד לכך בכל תוקף. יום אחד השאיר הבן מכתב בבית, ובו כתב לאביו שחשקה נפשו בתורה, והוא הולך ללמוד בישיבה פלונית בבני ברק.

האב התרגז מאוד, והחליט לנסוע לבני ברק, ולהוציא את בנו מהישיבה ההיא, בכוח.

והנה הוא מתקרב לישיבה, ובדרכו נקלע לחנות מכולת הממוקמת בסמיכות לישיבה. לפליאתו מבחין האב שבחוץ מונחים מוצרים יקרים למדי, כמו גבינות יוקרתיות, ומעדנים שמחירים רב, והציבור לוקח מהמוצרים, מכניס לסל, ואחר כך נכנסים לשלם.

פליאתו גברה עוד יותר משנכנס למכולת, וראה שהמוכר אינו מבצע בדיקה בסליהם של הלקוחות, אלא סומך על מה שהם אומרים. בתחילה היה בטוח שכל האזור מחוץ למכולת מרושת במצלמות,

המשך בעמוד 31

סיפר כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א - תלמידו חביבו של מרן הרה"ק בעל "פני מנחם" מגור זי"ע - שפעם אחת אירע שהרבי התלונן בבוקר על עייפות גדולה מצטברת, לאחר ששני לילות הוא כמעט ולא ישן בנסיעתנו, וגילה כי לא ישן משום איזו שהיא צרה של אדם שהזכיר את עצמו

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד
על הליכותיהם של גדולי התורה והחסידות

יְהִי ד' אֵת יוֹסֵף (בראשית ל"ט, כ"א)

סיפר לי הרה"ח ר' משה יהושע קליין שליט"א מזקני וחשובי חסידי ראחמיסטריווקא, שלפני שנים נתאכסן אצלו מרן גאב"ד קוממיות זצ"ל, וסיפר לו סיפור נפלא:

לפני הרבה שנים הוצרכו בארץ ישראל לגשמים, כאשר כמה וכמה שנים היו בצורות וכדו', ולא היה כל כך הרבה גשם, ולכן - מספר גאב"ד קוממיות - הוא נסע בז' חשון לבני ברק, להתפלל תפילת ערבית במחיצת מרן הגה"ק ה"חזון איש" זצ"ל, כדי שבעת שהוא מתחיל להתפלל בפעם הראשונה על הגשמים, ולבקש "ותן טל ומטר לברכה", יתפלל בכוונה רבה על ענין הגשמים.

לאחר התפילה אמר לו ה"חזון איש", שכל השנים בשהותו בחוץ לארץ, היתה לו מורת רוח מכך שהוא צריך להשתמש עם הלוח של הגויים לידע מתי להתחיל לבקש "ותן טל ומטר לברכה" (שהרי בחו"ל מתחילים לומר "ותן טל ומטר" ביום ס' לתקופה, וזה תלוי לפי מנין הגויים, ראה שו"ע או"ח סי' קי"ז ס"א) - איך האב זיי נישט פארגינט" - אמנם כעת שהוא בארץ ישראל, הוא נהנה שהוא משתמש עם הלוח היהודי - ז' חשון - להתחיל לומר ותן טל ומטר.

והוסיף גאב"ד קוממיות, שמאז שמע את הדברים הנ"ל יוצאים מפי ה"חזון איש", נהג הוא בעצמו, שכל אימת ששהה בז' חשון בחוץ לארץ, אז הגם שיש מחלוקת בין הפוסקים איך ינהג בן ארץ ישראל השווה בחוץ לארץ בז' חשון, אם יתחיל לומר "ותן טל ומטר" כמנהג בני ארץ ישראל, או ימשיך לומר "ותן ברכה" כאנשי חוץ לארץ, מ"מ לאחר הדברים שאמר לו ה"חזון איש", היה הוא מתחיל לומר מז' חשון "ותן טל ומטר לברכה" גם בחוץ לארץ.

תלויים מתחת לעיניו, מחוסר שינה, והוא אישר שאכן הוא לא ישן. בנסיעתנו, גילה כי לא ישן משום איזו שהיא צרה של אדם שהזכיר את עצמו, אותו אדם היה תלמיד חכם מופלג והדבר הדיר שינה מעיניו. מספר האדמו"ר מטאלנא שליט"א: העזתי פני ואמרתי שאולי אפשר יהיה להשתמש באמצעים מלאכותיים כדי להקל על בעיית חוסר השינה, כפי שהרבה אנשים עושים. הרבי הזדעזע ואמר, הן על כגון דא אמרו חז"ל (מס' ברכות דף י"ב ע"ב) "צריך שיחלה עצמו עליו", ואני אעשה פעולה להקל על שנתו? אותו יהודי מתענה ואני אישן טוב בלילה? - תפקידי במצב כזה הוא ש"לא" לישון, כי אם לא כן, במה הנני "רבי"??...

מספרים שכ"ק האדמו"ר מבאיאן שליט"א, שהוכתר בצעירותו למלא את מקום אבותיו הקדושים ולהנהיג את עדת חסידי באיאן, נענה להפצרותיהם של זקני החסידים הנכבדים לקבל עליו את עול האדמו"רות רק לאחר זמן רב, כאשר בתחילה לא רצה לשמוע מזה כלל וכלל וסירב לקבל עליו את עול ההנהגה, והלך להתיעץ עם כ"ק מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא-ירושלים זי"ע, והרבי שאל אותו על סיבת סירובו לקבל עליו את עול ההנהגה, בין הדברים

המשך בעמוד 27

סיפר כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א - תלמידו חביבו של מרן הרה"ק בעל "פני מנחם" מגור זי"ע - שפעם אחת אירע שהרבי התלונן בבוקר על עייפות גדולה מצטברת, לאחר ששני לילות הוא כמעט ולא ישן (והיה בזה נפקא מינה לענין רפואי שהיה צריך לעבור). ואכן הרופא, שפגשו באותו יום, אמר שיש לו 'שקים' (זעק)

אני נוסע רבות ברחבי העולם לקדש שם שמים, ולפעמים קורה שאני ממתין למטוס. שעות אלו מבוזבזות, שהרי יכולתי להיות כעת בניו-יורק או בארץ ישראל ולפעול גדולות ונצורות למען הפצת התורה הק', ובמקום זה אני סתם יושב בפריז במשך שעה ומעיין בספר..."

הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל על קידוש שם שמים בזמנים ובמקומות מיוחדים

בְּאֶשֶׁר ד' אֲתוּ (בראשית ל"ט, כ"ג)

"אני נוסע רבות ברחבי העולם לקדש שם שמים", אמר פעם במהלך אחת השיחות, "ולפעמים קורה שאני ממתין למטוס או לסדר כרטיס מסע וכיו"ב. שעות אלו מבוזבזות, שהרי יכולתי להיות כעת בניו-יורק או בארץ ישראל ולפעול גדולות ונצורות למען הפצת התורה הק', ובמקום זה אני סתם יושב בפריז במשך שעה ומעיין בספר..."

אבל האמת היא, שאותן חמש דקות שאדם יכול לשבת ולהקדיש למען עצמו על ידי לימוד גמרא ומוסר, תפילה או אמירת פרקי תהילים, זהו הקידוש ה' הגדול והמובחר ביותר".

ממילא, סיפור דרכיו של רבינו הוא סיפור של תורה וקדושה ואהבת חסד ללא גבול ושל שאר המעלות הטובות שבהן נתעטר האדם הגדול הזה, שהוא ומעלותיו חד הם, בלתי ניתנים לפירוד וניתוק. גם לא במשעולי טרחת הדרכים ונתיבי אוויר בשעות לא שעות ובימים שאינם ימים.

תיאורה של טיסה לארצות הברית

הנה לשם דוגמא, תיאור של שעות טיסה שעשה פעם בן ישיבה במחיצתו, ורשמיה נצרכו במוחו כמכוונת אש-תמיד שלא תכבה:

היה זה חודש ניסן לפני כשלושים שנה. בעל המעשה שכיום צמח וגדל לת"ח מרביץ תורה, היה אז בחור צעיר שנמנה על תלמידי אחת הישיבות בארץ הקודש, ולקראת חג הפסח הממשמש ובא עשה את דרכו בטיסה לבית הוריו שבארצות הברית. ההשגחה העליונה זימנה אותו לשבת ליד איש של צורה, שעד אז לא הכירו כי אם מפי השמועה, והרושם הרב שהותירה בו אותה אותה נסיעה במחיצתו לא נמחה מלבו עד היום הזה.

המשפטים הראשונים שהחליפו ביניהם היו, כאשר עם העלייה למטוס בשעת בוקר הניח הבחור תפילין והחל להתפלל. רבינו שהבחין כי הוא פתח באמירת "קרבות", לא חדל מלהביע את התפעלותו בקול לנוכח עובדה זו שאינה רווחת בין בני הישיבות: "ישיבה בחור' ליטאי, אומר קרבנות?!" אמר בהשתאות, כשהוא שואל שוב ושוב אם בטוח הוא שאינו ממוצא חסידי... מאז, ובמשך עשרות השנים שחלפו - מעיד בעל המעשה - גם אם היה לי אי פעם ניסיון להפסיק לומר 'קרבות', הרי אותן מילות שבח חמות

הדפו בהצלחה את כל הניסיונות'.

לאחר מכן התפתחה ביניהם שיחת היכרות, כשרבינו בלבביות מעניק לו הרגשה נוחה לשאול אותו לשמו. "פינקוס", השיב, וכן שיחו נזכר ששמע כבר את השם הזה, וכשהוא מנסה לברר האומנם כן, אתם... הרב מ..., רבי שמשון משלים תיכף: מאופקים.

התשובה הלבשה את הבחור בראת כבוד, כי הנה הוא זוכה לישב במחיצתו של גברא רבא. השיחה קלחה בנעימות, ורבי שמשון כמענה לשאלתו אודות מטרת נסיעתו, מספר כי הוא נוסע לאסוף כסף עבור ישיבה פלונית, בניגוד למנהגו בדרך כלל שלא להתערב בענייני כספים בישיבות שבהן שימש בתפקיד.

"אני דווקא שמח מאוד בנסיעה הזאת", אומר הרב לשכנו לספסל, "משתי סיבות. האחת, שהיום הלא ראש חודש ניסן, ואילו נשארתי בבית היו מוטלות עלי כמה טרדות, אבל בעקבות הנסיעה אוכל ללמוד בכל הזמן הפנוי שלא אעסוק בו למען מטרת נסיעתי".

הנה, מציין לעצמו הבחור בהתפעלות, התייחסות של יהודי החי עם ריבונו של עולם בתמידות. אצלו, זמן של נסיעה הרחק מן הבית לא מעורר חשש של חוסר יישוב הדעת וביטול תורה מחמתה. הוא שקוע בלימודו בכל עת. הסיבה השנייה שאותה מנה באוזניו לפשר שמחתו, היתה אף היא בלתי שגרתית: "הרי לעתיד לבוא", הטעים באוזני הבחור בפשטות, "תהיה מסתמא מחלקה מיוחדת בגן עדן עבור כל ראשי הישיבות שסבלו בושות בשביל התורה הקדושה (- בחזרם אחר פתחי נדיבים), כעת בעז"ה גם לי יהיה שם חלק!..."

זבחים או חולין) ושקע בלימוד כאילו מצוי בבית המדרש, ומשהתעוררה לו מעת לעת נקודה לעיון קם בפשטות והתהלך במעבר שבין טורי המושבים הלך ושוב שקוע בעיונו. אין צורך בהתבוננות יתרה כדי להבין שהמראה הזה ביטא בחדות ביטול גמור של כל המציאות שמסביב.

שעה ארוכה המשיך ללמוד בקול נעים ובשקיעות, ולא זו בלבד אלא שתוך כדי כך הוציא מתיקו קלסר דפדפת גדול והעלה על גבי הכתב חידושי תורה. בין לבין נעמד שוב והחל מהלך אנה ואנה כדרך המעיין ומוטרד בלימודו, והצצה חפוזה אל ראש הדף גילתה לבחור את השורה הפותחת: "לכבוד מורי ורבי שליט"א..." פליאה היא בעיניו, כיצד מצליח הרב לרכז ולצמצם מחשבותיו בלימוד עד שמסוגל לכתוב השעה זו מכתב חידושי תורה לרבו.

ובעוד הרהורי הפליאה אודות השקיעות בלימוד בכל תנאי ומצב ממלאים את מוחו, נרדם הבחור על מושבו לשעה ארוכה. משהתעורר גילה שהמושב שלצדו ריק, ומבטו הסוקר את ירכתי המטוס גילה לפתע את רבינו העומד במרכז קבוצת אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, ומבע פניהם מעיד על עיצומו של דיון עמוק, כשהרב בעיניו היוקדות מתווכח בלהט ומטעים באוזניהם יסודות ביהדות. בהוכיחו אגב אורחא כי גם אי שם על ספינת אוויר המפלסת לה נתיב בין שמים לארץ, ניתן לקיים "סמינר ליהדות". סמינר של איש אחד. שכן לא קיים זמן או מקום הפטורים מחובת היהודי בעולמו, ו'נפש שמשון' המלאה חמלה על מצבם הרוחני או הגשמי של הזולת, מצאה גם ברכת המטוס במה המוכשרת לעורר על כבוד שמים.

(מתוך 'אוהביו כצאת השמש בגבורתו')

מעניין, הרהר הלה למשמע הדברים, עד עתה ידע שהבושה היא דווקא סיבה לרתיעה ומונעת מלהתעסק בתחום זה, והנה גישה מהפכנית כזו, אדרבא, היא הנותנת.

בהמשך קיבל הבחור בשעת הארוחה מנה מיוחדת העונה לדרישת הכשרות בעוד הרב פינקוס לעומתו סעד את לבו באוכל שהביא עמו מהבית, ולשכנו לספסל העיר: "כדאי לך לכל הפחות לעשר מהאוכל המוגש כאן", ותוך כדי דיבור העלה שאלה: "אבל איך תחלל את המעשר שני?"

- "על מטבע", השיב הלה, כאילו ענין של מה בכך הוא.

- "אבל צריך מטבע היוצאת באותה מדינה", טען רבי שמשון, "ובאיזו מדינה אתה נמצא כעת?..."

שאל, וגם פשט את הספק: לדעתו, המטבע היוצאת כאן היא דולר ארה"ב. ואכן, חולל המעשר שני על מטבע של 'עשרה סנטיים', שכמדומה מצוה נדירה היא זו בזמננו, שתהיה מטבע היוצאת בחו"ל קדושה בקדושת מעשר שני...

לאחר מכן החל לשוחח עמו בלימוד והגיד לו חידוש שעלה ברעיונו בביאור המשנה בברכות שלדעת רבי יוסי הגלילי יש חילוק בנוסח ברכת הזימון בין אם היא בעשרה, במאה, באלף או בריבוא, עיי"ש. הביאור התייחס להגדרה מה המייחד בכל מספר, שהוא המחייב גם מטבעות לשון שונים בשבחי ה' יתברך, ואז - מספר בעל המעשה - נוכחתי בכוחו להפשיט ולהגיש כשולחן הערוך דברים נסתרים שברומו של עולם בהגדרות למדניות וברורות. ממש, סולם שראשו מגיע השמימה ורגליו מוצבות ארצה.

בשלב מסוים בהמשך הטיסה הוציא כרך גמרא גדול (מסכת

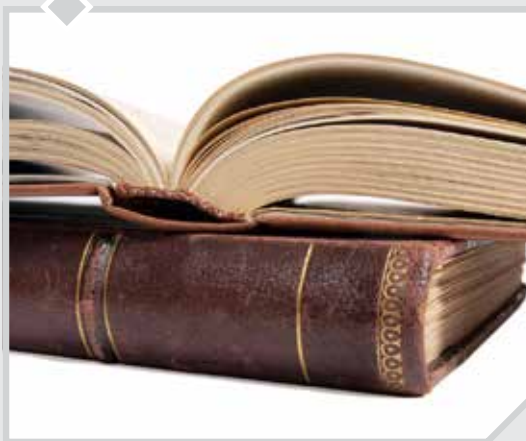
האם מותר לכתוב "תודה" לאדם שהלווה מעות להדפסת ספר?

וישמע ראובן ויצלחו מידם ויאמר לא נכפנו נפש
(בראשית ל"ז, כ"א)

בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' תקפ"א) לומד מכאן שראוי לפרסם את העושה מצוה כמו שהתורה פירסמה לראובן שחשב להציל את יוסף, ועי' שו"ע יו"ד (סי' רמ"ט סעי' י"ג), שמי שמקדיש לצדקה מותר לו לכתוב שמו עליו ואין הציבור יכול למחות בידו.

בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' פ') נשאל אם מותר לאדם ליתן תודה בספרו שמדפיס למי שהלווה לו כסף להדפסת ספרו.

והשיב שבל' "תודה" כמו שאסור לומר למלוה מדין

קב ונקי
הרב צבי וינברג

ריבית דברים, אסור ג"כ לכתוב בספר, אבל יכוין לכתוב בל' הודעה שיתברך מהשמים, משום שזה רק סיפור דברים שוודאי מותר לפרסם איך פלוני הלווה כך וכך כסף, אם יהיה למלוה הנאה ממה שנתפרסם כי מצוה לפרסם עושי מצוה אם אין מקפידים להסתיר.

החלטנו אני והחברותא, כי שאלה חמורה שכזו אין אחד שראוי לענות לנו, ואחת דינה להיות מוכרעת בלשכת הגזית בביתו של רבינו שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, וממחשבה למעשה קמנו ממקומינו ופנינו אל ביתו של מרן הגר"ח הגר בשכנות לבית הכנסת, את הדלת פתחה לנו הרבנית ע"ה כשהיא שואלת במאור פנים למבוקשינו

הרה"ג ר' חיים קוגל שליט"א בסיפורים אישיים שנוכח בהם אצל גדולי ישראל

בְּאֶשֶׁר ד' אָתוּ (בראשית ל"ט, כ"ג)

היה זה לפני כעשרים שנה, בהיותי בן 7 בכתה ג! ישבתי ולמדתי עם החברותא שלי בבית הכנסת לדרמן בפרק אלו מציאות [כנהוג למתחילי לימוד הגמרא] והגענו לגמרא המפורסמת באלו מציאות שהמוצא כסות צריך לשטוח אותו כל חודש כדי לאוורר אותו, אולם ההיתר לשוטחה הוא רק לצורך האבידה ולא כאשר נעשה לצורך בעל האבידה כדי להשתמש בו כשטיח בפני אורחים שבאו לצל קורתו, אני והחברותא הסתפקנו בספק "אדיר" מה הדין אם בדיוק ביום השלושים בו הוא חייב לאוורר את הכסות לצורך האבידה הזדמנו בביתו אורחים כך שהוא ירוויח שני הדברים כאחד, כל מי שכף רגלו דרכה אי פעם בחיידר או תלמוד תורה תמה בשעת קריאת שורות אלו מה היה לנו? הרי כל אחד יודע כי שורה לאחר מכן הגמרא בעצמה מסתפקת בזה לצורכה ולצורכו מאי? זו הרי גמרא מפורסמת מאוד, אולם דא עקא כי אנו היינו צעירים נמהרים ולא היה לנו סבלנות להמתין עם שאלתנו וללמוד עוד שורה בגמרא, נוסף על כך בגאווותינו הכרענו בדעתנו שאין אף אחד בבית הכנסת שיכול לפשוט את ספקותינו הגאונות.

תשובה ברורה בעניין.

כשיצאנו מבית מרן שליט"א חשנו חשבים מאוד, אם שאלתנו הטרידה את מחשבתו של מרן שליט"א עד כדי כך, אם מאמץ כה ניכר היה נזקק למי שכל התורה פרוסה לפניו כעל כף ידו בכדי לענות, וגם אחרי מאמץ גדול כזה לא השיב אלא הסתברות בעלמא, משמע, הסקנו - אני והחברותא - גאוני עולם אנחנו ועתידינו לפנינו. רק כששבנו לבית המדרש והמשכנו עוד שורה בגמרא לצורכה ולצורכו... חפו פנינו, הבן הבנו אל נכון גם בגילנו הכה פעוט, שלא השאלה היא זאת שטרדה את מנוחתו של מרן שליט"א עד כדי כך, אלא הפחד הנורא והמצמית שמישהו כאן, איזה יהודי בן 7 יתבייש, או לחילופין שחלילה נבין ששאלתנו הייתה משובת נעורים מטופשת, הפחד הזה שילד יהודי ירגיש איזה גיחוך ויבין ששאלתו החמורה המהווה את לוז עמלו בתורה היא בעצם ילדות גרידא, פחד זה הוא זה ששיתק את מרן שליט"א שהרגיש את הגהנום של המלבין פני חברו פתוחה לפניו והמאמץ המחשבתית הכביר לא היה אלא מחשבה מעמיקה איך למצוא מוצא לסבך, וגם תוך כדי כך הווה את הפתרון עצמו שע"י המאמץ של המחשבה תינתן לנו תחושה כמי ששאלנו שאלה חשובה המצריכה מאמץ מחשבתית אדיר, הלקח שלימדני מרן שליט"א אז לא ישכח מליבי מהרה, היה זה שיעור נורא הוד בהלכות בין אדם לחברו שראוי לו להילמד עוד ועוד.

ומכיוון שספק זה היה בעינינו שאלה כה מורכבת, וכה חכמה, עד שהחלטנו שנינו, אני והחברותא, כי שאלה חמורה שכזו אין אחד שראוי לענות לנו ואין ביד אדם מן השורה לפושטה ואחת דינה להיות מוכרעת בלשכת הגזית בביתו של רבינו שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, וממחשבה למעשה קמנו ממקומנו ופנינו אל ביתו של מרן הגר"ח הגר בשכנות לבית הכנסת, את הדלת פתחה לנו הרבנית ע"ה כשהיא שואלת במאור פנים למבוקשינו, לכששמעתי שיש באמתחתנו שאלה בלמוד לשאול את הרב, הכניסה אותנו מיד אל הקודש פנימה, חדר לימודו של מרן שליט"א, הגר"ח ישיב שם ספון בתלמודו, לכשהבחין בנו שאל בחיוכו הכובש והאבהי לרצוננו, לכששמע את שאלתנו נדהמנו, בבת אחת הפכו פניו לחמורי סבר, משל שמע איזה שאלה נוראית מחמורי עולם, היה זה מחזה מרטיט, פניו האדימו, גידיו בלטו, הפחד נפל על פניו, ונראה היה כי גיהנום פתוחה לפניו, לבסוף לאחר דקה שלימה בה נחרשו קמטיו מתוך מחשבה מאומצת, קבע מרן שליט"א שהוא חושב שמותר... כנראה.. היה ניכר כי הוא אומר את הדברים כמסתפק, ואין בידו

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל בא לחופה

למדתי שנים רבות בישיבת אור ישראל בפ"ת ומשכך מסדר הקידושין היה אמור להיות רה"י הגר"י רוזן שליט"א, כמה ימים קודם החתונה קראני הגר"י שליט"א ובקשה בפיו: היות ואחד מן נדיבי עם המחזיקים את ישיבה פלונית עומד להיות בשעת החופה באותה עיר שבה התקיימה החופה, ומכיוון שראש הישיבה שם הוא מהמקורבים להגר"י ושמע שהגר"י יהיה נוכח בעיר בשעה זו אחרי חופתי אי לכך הוא מבקש שהגר"י יסור בשעת הביקור לישיבה וישמיע דברי הערכה באוזני הנדיב על הישיבה ומכיוון שהגר"י שליט"א אינו מעוניין להיות שם בשעת הביקור והוא חפץ לענות להם בשלילה הוא מבקש שאוותר על נוכחותו בחופה ואזי יוכל לומר להם שטרדה מסויימת מונעת ממנו לנסוע לחתונה וממילא הוא לא יכול לבוא גם לביקור הנדיב, חלף זאת הבטיח הגר"י כי הוא יבוא לחתונה עצמה וישהה בה כפול שלוש מהזמן שרגיל לשהות בחתונות בכדי להראות לכל כי לא חוסר הערכה כלפי גרמה את מניעת נוכחותו בחופה [אהה איזה הרגשה בכבוד השני !!] כמובן שאלתי את הגר"י מהי הסיבה שהוא אינו מעוניין להיות נוכח שם בשעת הביקור, וכאן השיבני הגר"י תשובה שהדהימה אותי שהיות והוא מכיר את דרכו של הנדיב הזה שכשרואה ראש ישיבה מיד הוא מבקש ממנו למסור שיעור במקום, והוא אינו מעוניין למסור שיעור בישיבה זו ממילא הוא אינו יכול להיות נוכח שם.

הא גופא קשיא חזרתי ושאלתי מדוע ראש הישיבה אינו מעוניין למסור שיעור עד כדי לשבש את החתונה ואת סדר יומו של ראש הישיבה ואיבוד זמנו בחתונה עצמה וכאן השיב לי ראש הישיבה הגר"י רוזן תשובה שהדהימה אותי: 'מעודי הייתי נמנע בכל עוז לומר שיעורים בישיבה אחרת, שמא ימצא חן בעיני איזה בחור סגנון שיעורי יותר מסגנון ראש הישיבה דשם, ונמצא מאבד הוא את ההערכה לרבותיו שלו.'

כמובן שנעניתי לפניית ראש הישיבה, וחיזרתי אחר ראש ישיבה אחר שיעשה סידור קידושין, חיפשתי ראשי ישיבות שהייתי בקשר איתם ממקומות אחרים, במכוון חיפשתי צעירים שעדיין לא איבדו את הסבלנות לכך... אחד היה לו שיעור, השני היה באבל, השלישי שלח אותי לרבנות... לבסוף הגעתי לראש ישיבה שלמדתי אצלו בעבר והוא הסכים להגיע.

בזמן שחיכינו לחתונה הגיע טלפון בהול מנושא כליו של אותו ראש ישיבה שהם כבר בדרך לחתונה וכעת התקשר אליהם אביו של ראש הישיבה שהגיעו נושים לישיבה ומאיימים שיגיע דחוף והוא נאלץ לסגת לאחוריו.

כך לא ידענו חמש דקות קודם לפני החתונה מי יסדר קידושין, אחד מהנוכחים אברך במקצועו "התנדב" לסדר את הקידושין ופתאום... פתאום!! מופיעה דמות הדורה עטורה בתפילין כשהשעה סמוכה כבר לשקיעה.. מבט חפוז מלמדנו כי המלאך המופיע אינו אלא הגאון הגדול רח"פ שיינברג זצ"ל ראש ישיבת תורה אור, הופיע לפתע במלוא הדרו, כשהוא בשנותיו המאוחרות בן תשעים פלוס שעון על ידי בנו הגר"ר שמחה, באתי לסדר קידושין, מישהו סיפר לו

כי יש כאן חתן שאין לו מי שיסדר לו קידושין הוא לא חשב פעמיים והופיע, נכה, איחל, בירך, שימח, כשהחתן לא ראהו אף פעם בחייו קודם, וגם לאחר מכן לא, הוא לא צעיר בן ארבעים שאין זה מכבודו, [שילכו לרבנות...] גם מסתמא הוא לא עסוק מידי, אין לו ישיבה על הראש, גם לא כולל מהגדולים בירושלים ונח על כתפיו השחות, אף אינו מורה הוראה בבית הוראה במטסדורף מהגדולים בירושלים, שום דבר הוא רק יושב ומצפה שמישהו לא מוכר יזמין אותו מהרגע להרגע לשמח חתן וכלה והוא מופיע.

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, על הקבלה הקלה ביותר

היה זה לפני כשמונה עשרה שנה בעת היותי מסתופף בצילו של ראש ישיבת באר יעקב הגרמ"ש שפירא זללה"ה עלינו לביתו קבוצה מבחורי הישיבה בליל שבת שלפני ר"ה לשמוע דברי חיזוק והתעוררות לקראת יום ראש השנה היה זה כבר בערוב ימיו והגרמ"ש בקולו החלוש ובכוחותיו האחרונים מתחיל כשהוא חוזר על דברי רבו מרן המשיג ר' ירוחם שמוכרחים לקבל קבלה שייצא משהו מהראש השנה לא משהו גדול משהו קטן אבל עקבי ויציב משהו שיקיימו בכל מצב ובכל מקרה לכן מוכרחים שיהיה משהו קטן ביותר המינימום האפשרי, המינימום שבמינימום, הוא הוסיף להאריך ולבאר שעה ארוכה עד כמה קטנה צריכה להיות הקבלה במוחנו כבר עלו כמה דוגמאות אולי פעם בשבועיים להרים את הסטנדרט אחרי מנחה או דברים דומים.

ולפתע קולו של ראש הישיבה נשמע, אדם יכול לחשוב קבלה קלה כמו לחשוב בלימוד ככה כשהוא הולך מבית מדרש מהחדר אוכל לבית מדרש כשהוא הולך ככה, כשהוא אינו עסוק, המשהו זוהי קבלה קלה שכל אחד בכל מצב יכול לעמוד בה, היטינו אוזנינו לשמוע היטב, האם אנו שומעים נכונה, והראש ישיבה ממשיך: כן זוהי דוגמא קלה שכל אדם מסוגל לזה זהו דבר קל ביותר כל הזמן לחשוב בלימוד, הרי ממילא בן אדם חושב למה שלא יחשוב בתורה, והתורה כל כך מקדשת כל כך מטהרת.

היינו המומים ממושגיו של ראש הישיבה, מהתביעה הקלה שהוא מבין שניתן לתבוע, מכל אחד, בכל מצב, והבנו עד כמה השקיעות בלימוד היא המינימום שבמינימום הנדרש מן אדם.

רק אחרי תקופה כשראש הישיבה מסר לנו את מחברותיו כדי שנדפיס משם חבורה בקובץ של הישיבה גילו בין מחברותיו דפי חשבון הנפש השנתיים, "עבירה" - השנה ביום שעברה הישיבה מבאר יעקב להר נוף בזמן האריוזות כשהלכתי מביהמ"ד לבית לא חשבתי בלימוד. חוץ מהמעבר עצמו שהטריד הרי זמני המעבר היו קשים ביותר וראש הישיבה עזב תקופה ארוכה את פינת יקרת המקום בו הוא השקיע את חלבו ודמו ולא, לא מסיבות מרנינות במיוחד, הכאב והטירדה יחד אכלו בו וגרמו ללא חשבתי בלימוד בזמן המעבר והראש ישיבה לא מוותר לעצמו, כותב דף והיה קורא אותו בערב יו"כ בבכיות עצומות ותחנונים נוראיים למחילה.

עת החורף הרוסי, נתקפתי בכאבים כה חזקים בידיים וברגליים, התקפת הכאב פקדה אותי בהיותי בחוץ, ואך בקושי הצלחתי לשאת את רגלי ולהגיע במאמצים עד לצריף. הצריף היה מוסק באמצעות רדיאטור. נכנסתי, חיבקתי את הרדיאטור בידי, הנחתי עליו רגל וכך "שכבתי" עד הערב

הגה"צ הרב יצחק זילבר זצ"ל על מסירות הנפש בבית הכלא הרוסי

״וַיִּתְּנֵהוּ אֱלֹהֵי בֵּית הַסֵּהָר״ (בראשית ל"ט, כ')

לקחתי על עצמי לדאוג לאספקת המים בדליים ממבקע-הקרח שעל נהר קאזאנקה. היתה זו עבודה המיועדת לפחות לחמישה בני אדם. אבל השתדלתי להצליח לעשותה לבדי, שכן, הדבר היה כדאי לי. בעבודה זו לא הייתי תלוי באיש, והייתי מרוצה מהעניין. אם הספקתי ביום שישי לפני שקיעת החמה להביא כמות מים עד לחצות יום השבת, הרי שנותר לי לדאוג למים רק לזמן שמחצות היום ועד למוצאי שבת. האסירים היו עוזרים לי בכך בעבור שלושה-חמישה רובלים ממעט הכספים שאשתי הצדקת היתה מביאה לי, או בעבור מנת לחם...

קשה לומר כי במחנה שררה אווירה של ידידות ורוח טובה. רבים היו המתנכלים לי, אך אחד הפושעים, אדם בשם אוברוב, הגדיל לעשות ופשוט הפך את חיי לבלתי נסבלים. לפעמים הגעתי ממש לכדי ייאוש כתוצאה מתעלוליו השטניים. האיש היה כבן ארבעים, ולא היתה זו הפעם הראשונה בה היה בכלא. מעבר לכך לא ידוע לי דבר על עברו, ואין לי מושג מדוע כה להוט היה למרר את חיי. ולמעשה, אין זה משנה לעצם העניין.

במחנה עסק אוברוב בתיקון כלי עבודה

באחד הימים שם לב לכך, שהמקום מאחורי הווילון יקר לי, וכי אני מתפלל שם. אוברוב מיהר לשבור את המוט, שעליו היה הווילון תלוי, ולמעשה פגע בציפור הנפש שלי! היה זה נורא: לא נותר לי מקום ללמוד, גם לא מקום להתפלל בו.

במחנה עסק אוברוב בתיקון כלי עבודה. כאשר הייתי מוסר לו כלים לתיקון, היה מביא אותם להנהלה באומרו: "הנה, נתנו לזילבר, אך הוא זרק ושבר אותם". היו פעמים בהן שבר הוא עצמו את המטאטאים שלי, השליך את השברים על הגג, ואחר כך הטיל עלי את האשמה. בקיצור, האיש חיפש כל הזדמנות כדי להזיק ולהציק לי.

היה זה באחד מימי שישי, כאשר ניגש אלי ובפיו הצעה מפתיעה: "שמע, הרי מחפש אתה בכל שבת אנשים שיביאו מים במקומך. ובכן, מהיום אני אביא מים במקומך בכל שבת. רק תלה כאן את המפתח של המרחץ ואני אפתח ואעשה הכל!". אחד היהודים, שנכח במקום ושמע את הדברים, צחק: "הוא ודאי חושב כי המפתח עצמו מוקצה".

התברר, כי מישהו נגלה אליו בחלומו והזהיר אותו

אך למרבה הפלא - אוברוב מילא את הבטחתו. עד לעזיבתו את המחנה לא הייתי צריך עוד לבקש טובות בשבת. תמיד דאג להביא מים ולשטוף את הרצפות. אני, כמו כן, שילמתי לו בעבור העבודה. מה גרם לו להשתנות? מעולם לא שאלתי. אך האחרים היו סקרנים וההינו לשאול אותו. התברר, כי מישהו נגלה אליו בחלומו והזהיר אותו, כי אם אינו רוצה לגרום לעצמו צרות - עליו לשנות את גישתו כלפי האסיר זילבר. ובמקום להזיק לו, עליו להיטיב עימו...

החלום השאיר רושם כה עז על אוברוב, עד שפעם הסתכן ממש עד כדי מסירות נפש. היה זה בעת שנתנו חיסון לכל האסירים. כאסיר מנוסה הניח אוברוב, כי החיסון עלול לסכן את בריאותו, וסירב בכל תוקף לקבלו. בתחילה ניסו לשדלו, אחר כך צעקו וזעמו ואף איימו להכניסו לצינוק - אך הוא בשלו.

כאשר התהליך כבר עמד להסתיים, הגיע האיש פתאום ואמר: "טוב, חסנו גם אותי".

האסירים התפלאו ושאלו: "מדוע שינית את דעתך?"

"נזכרתי כי מחר שבת!"

ומה הקשר בין שבת לחיסון? ובכן, הוא לא רצה להעביר את השבת בצינוק, שהרי בכך יפר את הבטחתו להביא מים ולשטוף את הרצפות. האין זו מסירות נפש?

ולאחר תקופה מסויימת חלף הכאב לגמרי! ניסים ונפלאות! ואני חשבת לתומי, כי כך יישאר מצבי כל החיים.

חנוכה

חג החנוכה הלך והתקרב, והשאלה שהעסיקה אותי כל העת היתה - היכן אוכל להשיג נרות חנוכה. חיפשתי בנרות, מי יוכל לעזור לי? לבסוף מצאתי צייר יהודי מווילנא, אשר היה אומנם מקורב להנהלה ונחשב למלשין בעיני הבריות, כך שהיה מסוכן לפנות אליו, אך עלי עשה הוא רושם טוב והחלטתי לספר לו על חנוכה.

המפקח נהג להיכנס לתאי האסירים כל רבע שעה

דוברוביצקי, זה היה שמו של האיש, לא ידע מאומה על היהדות והתלהב לשמע דברי. הוא עבד בק.ו.צ'. (מחלקת התרבות והחינוך), והצליח להשיג שם נר גדול. כשהביא לי את הנר, חילקתי אותו לשמונה חלקים, בעודי מחשב שכל נר ידלק במשך חצי שעה. הצלחתי להכין נר אחד לכל אחד משמונת ימי החנוכה. ואם כי נוהגים להוסיף נר בכל אחד מימי החנוכה, כך שביום השמיני מדליקים שמונה נרות, הרי שעל פי ההלכה די בנר אחד לכל יום.

עכשיו עמדה על הפרק השאלה - היכן להדליק? מה לעשות כדי שלא יבחינו בנר? על הבערת אש במחנה העבודה חל איסור חמור. המפקח היה נוהג להיכנס לתאי האסירים בכל רבע שעה, ואילו הנרות צריכים לדלוק לא פחות ממחצית השעה. מה לעשות?

לאחר מחשבה החלטתי להדליק את הנר במרחץ המחנה. במחנה העבודה היו שני מרחצאות. הבאתי לשם מים נקיים, הוצאתי את המים המשושמים ושטפתי בהם את הרצפה. במרחץ נהגו לרחוץ רק את פלג הגוף העליון, ולכן מותר היה להדליק שם נרות. אספתי את כל חמישה עשר היהודים לאותו מרחץ, נעלתי את הדלת ושפכתי את המים שבדלי על הרצפה. כעבור רבע שעה דפק המפקח על הדלת, שהרי גם למרחצאות נכנס ארבע פעמים בשעה. אמרתי לו: "סליחה, אני שוטף את הרצפה. ובדיוק ברגע זה שפכתי מים - לא תוכל להיכנס. חכה עוד רבע שעה".

במשך אותה רבע שעה הצלחתי לקיים "פרסומי ניסא" - פרסום הנס, שהרי לשם כך אספתי את הקהל. סיפרתי להם על נס פך השמן במקדש ועל מצוות החנוכה. בצורה זו הצלחתי לקיים הדלקת נרות בשמונת ימי החנוכה - לפי ההלכה.

(מתוך הספר 'להשאר יהודי')

הכל נהגו לכנותו בכינוי ילדותי "פדקה", למרות היותו כבר כבן ארבעים. היתה זו תקופת מאסרו השביעית! האיש היה פיקח באופן נדיר, היטיב להבין בבני אדם, ביחסים בין אנשים, ובכלל - התמצא בכל הנושאים. בפסח מכרתי לו את החמץ. מסרתי לו את כל הצנימים שהיו ברשותי וברשות אסירים יהודיים אחרים והסברתי: "אסור יהיה לנו במשך שמונה ימים להשתמש בלחם. אנו מוכרים לך את כל מה שיישאר בידינו עד לתחילת החג. תן לנו מקדמה". לא היה ברשותו כסף, על כן נתתי לו חצי רובל והוא מסר לי אותו בתור מקדמה. הכל נמכר כדת וכדין. ובנוסף, הוא קיבל את מכסות הלחם של חמישה עשר אנשים למשך שמונה ימים. אין ספק שהוא שמח בכך. במשך כחצי שנה נהנית מעזרתו של האסיר אוברוב - עד לשחרורו.

שמיני עצרת

בתקופה הראשונה לעבודתי כנושא מים במחנה העבודה, לא נתתי דעתי לידיים או לבגדים שנרטבו. הקור בחורף הגיע עד לשלושים מעלות מתחת לאפס, והמים, שנשפכו על הידיים, קפאו מיד. עור הידיים נסדק, הפצעים לא הגלידו והכאב היה כה גדול, עד כי היו רגעים בהם תהיתי אם בכלל יישארו לי ידיים... ובכל זאת, המשכתי לשאת את דליי המים בחריצות מרובה, שהרי בעבור זה קיבלתי מתנה יקרה - את השבת.

ליל שמיני עצרת. היה זה בעת החורף הרוסי, אם כי הכפור העז עדיין לא היה בשיאו. לפתע נתקפתי בכאבים כה חזקים בידיים וברגליים, עד כי היום, לאחר שחייתי שנים לא מעטות ועברתי חוויות כה רבות, אוכל לומר כי במשך כל ימי חיי (עברתי התקף לב וגם ניתוח לב), לא סבלתי מכאבים איזמים שכאלו. חששתי כי מדובר בשגרונ (ראומטיזם) חריף. האם יישאר נכה לכל החיים?

התקפת הכאב פקדה אותי בהיותי בחוץ, ואך בקושי הצלחתי לשאת את רגלי ולהגיע, במאמצים עילאיים, עד לצריף. הצריף היה מוסק באמצעות רדיאטור. נכנסתי פנימה, חיבקתי את הרדיאטור בידי, הנחתי עליו רגל וכך "שכבתי" עד הערב. רק אז נזכרתי כי שמיני עצרת היום! והרי צריך לשמוח, לרקוד! לרקוד כמובן לא אוכל, אך לשיר - חייב אני!

יחד איתי ישב "שותפי לעבירה", משה נרודוביץ'. הוא היטיב לשיר, ואני הצעתי לו: "הבה נשיר ניגון כלשהו". הוא פצח בשירה, ואני הצטרפתי אליו. הכל הסתכלו עלי כעל אדם שנסתתרה בינתו: מדוע הוא שר? מהי הסיבה לשמחתו? וכל זאת בעודו שוכב על הרדיאטור! ברוך ה', לאחר שלושה שבועות הלכו הכאבים ונחלשו,

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

בשניא ההתרגשות

עדיין לא עיכלנו את ההצלחה הגדולה ואלפי העותקים שנמכרו מהספר

'לקראת שבת' בראשית א'

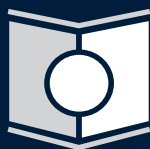
ובסייעתא דשמיא כבר הצלחנו להוציא לאור את החלק השני:

'לקראת שבת' בראשית ב'

לרגל ההוצאה לאור ו'שמחת המצוה' ארגון 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע
ענק לתקופה של שבועים בלבד. כל הקודם זוכה!!

במסגרת המבצע הגדול, אנו מעניקים מתנות מיוחדות לתורמים לפעילות
העניפה של ארגון 'אחינו' לקירוב קרובים ורחוקים.

להצטרפות וקבלת המתנות:

Dirshu
 דרשו'ד' ועוזו
 קרן עולמית להיוזק
 ועידוד לימוד התורה

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלות להגרלה הגדולה בסכום מצטבר של

50.000

ובנוסף, 'דרשו' מעניק לכם באופן מיידי וללא הגרלה מתנות עד לשווי של

1790

מוקד 'דרשו' 02-5609000

מבצע ענק לשבועיים בלבד!

מסלול מס' 11

11

- תרום סך 18 ₪ למשך 15 חודשים,
סך כל התרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 539 ₪
- סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 - הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (א)
 - 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

מסלול מס' 12

12

- תרום סך 18 ₪ למשך 15 חודשים,
סך כל התרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 539 ₪
- סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 - הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (ב)
 - 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

מסלול מס' 13

13

- תרום סך 18 ₪ למשך 16 חודשים,
סך כל התרומה 288 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 578 ₪
- סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
 - 2 חלקי הספר המבוקש 'לקראת שבת' בראשית (א,ב)
 - 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

להצטרפות וקבלת המתנות:

מסלול מס' 14

14

תרום 99 ₪ (3 X 33 ₪)

בחר לך מתנה מספרי 'דרשו'

• קבל את 2 חלקי הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (א,ב)

• ובחר לך כרך נוסף לבחירתך מכל ספרי 'דרשו':

'משנה ברורה', 'חומש', 'דרש דוד', 'חפץ חיים', 'שמירת הלשון',

'מועד לדוד', 'קנין שמעתתא'

משלוח חינם בערים: אלעד, ירושלים, ב"ב, בית"ר, מודיעין עילית, ב. שמש.

שאר הערים בתוספת 10 ₪

מסלול מס' 15

15

תרומה בסך 36 ₪ למשך 24 חודשים,

סך התרומה 864 ₪

קבל מיידית מתנה בשווי 1790 ₪

• סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'

• 2 חלקי הספר המבוקש 'לקראת שבת' על בראשית (א,ב)

• 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

• 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

• גביע כסף

• כף לעוגה כסף

• סכין כסף

• 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

מוקד 'דרשו' 02-5609000

מדוע התיישבו היונים בחלון חדר אשפוזו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, בבית הרפואה מעייני הישועה, ולא אזו משם כל ימי אשפוזו?

ומדוע היה בשמחה גדולה כשחזר מאחד ממסעותיו לירושלים?

הרב בנימין גולד

"יֵשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו" (בראשית ל"ז, א')

יעקב אבינו - לפני בואו לארץ מגורי אביו, עבר מאורעות קשים, סבל וייסורים, מלבן, מעשיו וממעשי דינה ויוסף. ועל זה דרשו חז"ל בפרקי דרבי אליעזר על הפסוק "לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז", שיעקב לא היה לו שלוח מלבן ולא שקט מעשו ולא מנוחה מדינה ויבא רוגז מיוסף.

מה טעם היה צריך יעקב אבינו לעבור כל צרות וייסורים אלו עד הגיעו אל המנוחה והנחלה?

במדרש תלפיות כתב בשל הגלי רזיא, שכל הצרות שבאו על יעקב, באו כדי שלא יתגאה יעקב על עשיו אחיו. ובכוונת דבריו בארו שאם היה ליעקב שלוח ורוגע, הרי שהיה מגיע לידי גאווה על עשיו אחיו, והרי "תועבת ה' כל גבה לב" ואין שכינה עמו, וכשאין שכינה אין סייעתא דשמיא ואין הצלחה לאדם במעשיו, לכן הביא הקב"ה על יעקב צרות וייסורים וחוסר מנוחה ושקט, ובזה הרגיש בשפלות ולא הגיע לגאווה כנגד אחיו עשו, ובזה זכה והצילו הקב"ה לשבת בארץ מגורי אביו ללא פחד מעשיו אחיו.

כל אחד צריך לדעת שכל קושי וצער שבאים על האדם, יש בהם יד ה' ואין אנו יודעים סיבתם, אבל בודאי אחרי שהם מגיעים, אז יש בהם ריוח להוריד אדם מהתנשאותו מגאותו, כי אם יחיה תמיד ברוגע ושלוח הרי יכול להגיע למצב של "תועבת ה' כל גבה לב", ה' ירחם.

השבוע חל יום פטירתו הראשון של מרן בעל האיילת השחר זצוק"ל, שאחת ממידותיו הגדולות שהנחילן לכלל ישראל היתה הבריחה מהכבוד וממידת הגאווה, והרבה מן הצרות והבעיות שהיו לאנשים תלה הוא במידת הגאווה.

על אחד המאורעות המפורסמים בהן ביזו את מרן זצוק"ל ברבים, מספר מקורבו הנאמן הרב יצחק לוינשטיין זצ"ל: נסענו לירושלים לחנוכת בית מדרש בסנהדריה המורחבת, וכמובן קיבלו את מרן בכבוד גדול מאות האנשים, והיו שם קבוצת קנאים שהשתוללו והפריעו, ואף השליכו על מכוניתו חפצים וצעקו לעברו דברי גנאי רח"ל.

לאחר האירוע הזה נסענו משם לכותל המערבי והיתה תפילה בהתעוררות וברוב עם. בדרך חזור שאל אותנו 'מה היה באירוע בסנהדריה?' וסיפרנו לו מה קרה עם הקנאים, וכל הדרך היה במצב רוח מאד מרומם מ'הכבוד' הגדול שהוא קיבל [שבזה מתנקה לו מהכבוד שהיה לו בכל מקום שהלך ויכול היה לבוא לידי גאווה ח"ו].

מסופר גם שכשחזר מנסיעתו המפורסמת לאמריקה עם כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, ושם כידוע קיבל כבוד מלכים ממש בכל

עיר ועיר, וכשחזר דיבר כל הזמן על הפחד שהיה לו, שמא ינסו בו הרהורי גאווה ח"ו, וכמה זכויות ניקו לו בגלל הכבוד שקבל והיה מביא את דברי ר' ישראל סלנטר זיע"א שהיה אומר שאדם מאבד את מעט זכויות שיש לו מאיזו צלחת 'קומפוט' של כבוד.

מעשה נפלא ומרומם מסופר על מרן זצוק"ל כשהגיע באחת הפעמים להתאשפז בבית הרפואה מעייני הישועה. כשהגיעה הידיעה כי מרן צריך להגיע להתאשפז, החלו מיד בנסיון לסדר לו את החדר הכי נוח במחלקה, אלא שבחדר הזה היה מאושפז יהודי זקן ונשוא פנים, ולא ידעו כיצד לומר לו על סיבת העברתו לחדר אחר.

האחות הראשית התנדבה לכך, והסבירה לזקן שצריך להגיע לכאן גדול הדור, ורוצים מאד לאפשר לו את המנוחה המושלמת, וזה יכול להיות רק בחדר הזה. הזקן ששמע את הדברים שש מאד לעשות חסד בגופו עם גדול הדור ומיד הסכים להתפנות לחדר אחר.

לאחר כמה ימים כשהגיע זמנו של מרן זצוק"ל להשתחרר מבית החולים, ספרו לו מקורביו שיש יהודי זקן המאושפז באחד החדרים הסמוכים, והוא הסכים לפנות את החדר הצדדי והנוח הזה בשביל הראש הישיבה, ושיסור אליו לברכו.

מרן ששמע זאת אמר מיד: "עכשיו אני מבין את סיבת בואן של היונים הטהורות לחלון חדרי בית החולים, הן ישבו כל הזמן וזה היה תמוה בעיני. אבל כתוב בספרים הקדושים שדרך עופות טהורים להיות ליד מקום קדוש, ולא הבנתי איזה קדושה מצאו בחדר שלי, אולם עכשיו אני מבין, שהרי בחדר זה שהיה יהודי זקן שעשה מעשה אצילי של ויתור למען השני, כזה מעשה מביא מיד קדושה למקום, ולכן היונים באו כל הזמן לחלון החדר".

לא עלה על דעתו של מרן כי היונים הגיעו בגלל גדול הדור שהיה בו, הוא לא הבין עד שמצא את התשובה, אבל לא אצלו. זוהי מידת ענוה מושלמת זוהי התרחקות עד סוף מקצה הרהור של מידת הגאווה.

כשנכנס אל הקודש פנימה, אל חדרו של החזון איש, פניו כוסו כלימה, הוא הבין שהיהודי שעליו צעק ברחוב, הוא לא אחר מהחזון איש הקדוש, הוא נתמלא בושה וכלימה, וביקש מיד סליחה וכפרה...

מדוע הפסיק הרב מטשעבין לישון ביום השבת?

הרב ישראל ליוש

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַחִיו מֶה בָּצַע בִּי נְהַרְגְךָ אֶת אַחִינוּ... (בראשית ל"ז, כ"ו)
וַיִּכַּר יְהוָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מְמַנֵּי... (בראשית ל"ח, כ"ו)

בפרשתנו מסופר על שני מעשי אצילות שעשה יהודה, ובמדרשים מובא שבזכות מעשים אלו זכה ל'מלכות'. המעשה הראשון: הצעתו של יהודה לאחיו שלא להרוג את יוסף, אלא למכרו לישמעאלים. וע"ז נאמר בתוספתא (ברכות פ"ד הט"ז): 'מפני מה זכה יהודה למלכות, מפני שהציל את אחיו מן המיתה'.

המעשה השני: הודאתו לתמר שצדקה ממנו, וגם ע"ז נאמר במדרש הנ"ל שבזכות זה זכה למלכות. ובמדרש רבה (משפטים ל, ט) אמרו: 'למה נתן הקב"ה כתר ליהודה, והלוא לא לבדו הוא גיבור מכל אחיו, והלוא שמעון ולוי גיבורים ממנו, אלא שדן דין אמת לתמר'.

מה המיוחד במעשים אלו, שהשכר המגיע עבורם הוא 'מלכות'? נוכל להבין זאת עפ"י דברי הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שכאשר נתבונן, נראה כי מדרגתו של האדם נמדדת לפי מידת אחריותו. מי שאינו אחראי למעשיו, הרי הוא בגדר 'לאו בר דעת', ואילו מי שאחראי למעשיו במידה הגדולה ביותר, הוא הראוי לכתר 'מלכות', כי 'מלכות' אינה נמדדת בגבורה ובכח, אלא שורשה הוא 'אחריות'. הצלת יוסף מן המיתה, נבעה ממידת האחריות הרבה שהיתה ליהודה. הוא טען לאחיו: "אם אנחנו צריכים לכסות את דמו של יוסף כדי להעלים את מיתתו, משמע שאין אנו יכולים לקחת אחריות על מעשה הריגת יוסף, עובדה זו כשלעצמה פוסלת ושוללת את המעשה הזה". א"כ גילוי רגש אחריות זה, מזכה את יהודה ב'מלכות', תפקיד המתאים רק למי שאחראי למעשיו.

המעשה השני - הודאתו לתמר, גם היא נובעת ממידת האחריות שהיתה ביהודה, והיא אף מוכיחה על אחריות מרובה יותר. שהרי מלבד זאת שהודאתו במעשה תמר הצילה אותה ואת ילדיה מן השריפה, הוא הודה בטעותו. ועל אף שהיה שופט, והיה יכול להצדיק את מעשיו באצטלות שונות ומגוונות, ולמנוע את שריפתם בצורה אחרת, קיבל את האמת ממי שאמרה, הודה עליה ברבים, ונטל את האחריות על עצמו.

בסיפורים הבאים נלמד על שני גדולי עולם, שהלכו בדרכו של יהודה ולמדו מוסר מכל אדם, אף מקטנים ופחותים מהם.

נוהג היה מרן החזון איש לטייל מידי יום בקצוות העיר בני ברק. יהודי מבוגר המתגורר באיזור, היה רואה אותו מידי יום, וכלל לא ידע שהמטייל הקבוע הוא ה'חזון איש'.

יום אחד פנה היהודי אל החזון איש ואמר לו: 'מדוע אתה מסתובב סתם ככה ברחובות? וכי אין לך מה לעשות? לא ראוי לאדם להסתובב כך באפס מעשה!' ה'חזון איש' שמע ולא הגיב.

למחרת שוב נפגש היהודי עם החזון איש. הפעם הגביר היהודי את טון דיבורו, ושוב גער בו: 'כבר אתמול אמרתי לך שלא ראוי לטייל כך ברחוב באמצע היום בלא מעש, מדוע אינך שומע! וכי אין לך מה לעשות בחיים?!'

החזון איש הקשיב לו בקשב רב, וכשסיים לגעור בו שאל אותו:

'הסבר לי את כוונתך! מה אתה רוצה שאעשה?'

'תשב ותגיד תהילים, במקום לבלות את זמנך בטוילים!' הטיח בו היהודי. החזון איש הנהן בראשו לאות הבנה והסכמה, והם נפרדו, אך מאותו יום לא חזר ה'חזון איש' לטייל באזור ההוא.

עברו ימים, עברה תקופה, ואותו יהודי נזקק לישועה, ידידיו ספרו לו כי לא הרחק ממקום מגוריו, מתגורר מרן החזון איש, 'כדאי לך לפנות אליו, הוא בודאי ימצא מזור למצוקתך'.

כשנכנס אל הקודש פנימה, אל חדרו של החזון איש, פניו כוסו כלימה, הוא הבין שהיהודי שעליו צעק ברחוב, הוא לא אחר מהחזון איש הקדוש. הוא נתמלא בושה וכלימה, וביקש מיד סליחה וכפרה מהחזון איש: 'כבוד הרב יסלח לי! לא ידעתי שזה הרב, חשבתי שאני

המשך בעמוד 27

מעשה בסוחר עשיר שנסע פעם ליריד בלייפציג והיו עמו שמונה שקיות מלאות מטבעות של זהב, בדרך התנפלו עליו שודדים ושדדו ממנו את הכסף, ועל פי נס לא השגיחו באחת משקיות הכסף והיא נשארה אצלו, כשהגיע הסוחר אל הישוב הסמוך, שכר מיד איכרים שירדפו איתו אחרי הגזלנים, ונדר נדר שאם יהיה השם יתברך בעזרו להציל את ממונו, הוא מבטיח להפריש מעשר לצדקה...

הרה"ג ר' הלל מן שליט"א עם תירוצים על קושיית הבית יוסף בחנוכה

שולח ברכה רק בדבר שיחנונו כבר בעולם, ואפילו הוא דבר מועט, והטעם לזה מפני שאין הקב"ה עושה נס לייצר בריאה מחודשת, אך בדבר שכבר קיים בעולם שם תמצא המקום לחול נס עליו. ולפי זה מתורצת היטב קושיית הבית יוסף, כי אלמלא נשאר בלילה הראשון קצת מן השמן, לא היה הנס יכול לחול על כלום, כך שגם בלילה הראשון היה נס.

ומרן החתם סופר זצ"ל הוסיף על כך, שבפיוט הנודע לחנוכה 'מעוז צור ישועתי' מוצאים אנו הסכמה מפורשת לתשובת הטורי זהב, שבה נאמר 'ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים, בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים', כלומר משום מה קבעו בני בינה חכמי ישראל שמונה ימים תמימים של חנוכה, הלא בלילה הראשון לא היה נס כל עיקר, ובאה התשובה - ומנותר קנקנים, כלומר ממה שבליילה ראשונה לא דלק השמן עד תומו, 'נעשה נס לשושנים' היה על מה לחול נס נוסף. לכן, על אותה חלק הנשאר קבעו את היום הראשון.

חקירתו של מרן הגאון רבי חיים סאלאווייציק זצוק"ל

אם נרצה לתור אחר תירוץ נוסף שיש בו להתיישב על לב הלמדנים, נוכל לפתוח בחקירתו של מרן הגאון רבי חיים סאלאווייציק זצוק"ל מבריסק, איך יצאו כלל ידי חובת הדלקת המנורה באותו שמן, הלא רק שמן זית כשר למנורה, והוא שמן היוצא מפרי שגדל על עץ

כשמדברים על ימי החנוכה, הכל מכירים את קושיית הבית יוסף הנודעת [תרע], מדוע קבעו חז"ל גם את היום הראשון חלק משמונת ימי החנוכה זכר לנס, והרי ביום הראשון לא אירע בו נס, שהרי היה בכד די שמן עבור יום זה?

ה'בית יוסף' עצמו הביא מספר תרוצים ליישב את קושייתו, כשהמכנה המשותף לכל התירוצים הוא ההסבר מדוע אכן אירע נס גם ביום הראשון, בעצם מציאת השמן או נס הנצחון במלחמה או נס שדלק רק שמינית מהשמן ועוד כהנה. אך על כך חזקה קושיית השפת אמת שאם אכן היה נס גם בלילה הראשון, למה הוצרך הקב"ה להמציא להם שמן טבעי, שהרי להבנת הבית יוסף שלא היה נס ביום הראשון והדליקו בשמן רגיל, ורק בשבעת הימים דלק להם שמן ניסי, נמצא שאם נקבל את תרוציו שגם ביום הראשון היה נס אזי יש להבין מדוע הוצרכו להמציא להם שמן טבעי שידלוק להם באורח ניסי, ולא דלק להם שמן ניסי ביום הראשון כביתר הימים. דקדוק נוסף האריכו האחרונים בלשונם, שהרי לשון הגמרא בשבת [כא] הוא - ונעשה 'בו' נס, ומשמע שהנס נעשה בשמן עצמו, ולדברי הבית יוסף אין הלשון מדוייק, שהרי דליקת השמן עצמו אינה ניסית ביום זה, אלא שאירעו בו ניסים אחרים.

תירוצו של רבי דוד קמחי הלוי זצ"ל בעל טורי זהב

אם חפצים אנו להרחיב בתירוצי המפרשים לקושיא זו, נדמה שכמה גלינות 'לקראת שבת' לא יהא בהם סיפק להכילם, ולכן גמרנו אומר להביא כמה יישובים שיש בהם יסודות לאורחות האדם לצמות ולגדול לאורם, שהרי ימי החנוכה במהותם הינם נצחון אור התורה על החושך השורר בחוצות קריה בימינו יותר מבימי חכמינו, ולכן אותם יסודות יוכלו לבטח להאיר את ליבנו בעלייתנו במיוחד בימים אלו.

אחד התירוצים הטומן בקרבו מסר מופלא לכל בר בי רב, הינו תירוצו של רבי דוד קמחי הלוי זצ"ל בעל טורי זהב, שהביא את דברי הזוהר הקדוש על הפסוק במלכים [ד, ב] 'מה יש ליכי בבית', ששאל אלישע הנביא מהאשה השונמית, מובא שאין הקדוש ברוך הוא

היה לו במה לשכור את האנשים לרדוף אחרי השודדים, ושוב לא היה ביכלתו להציל אפילו פרוטה אחת מכל אותם שקי זהב. ואם כך הוא הדבר גם בנס פך השמן, שאלמלא הנס הזה שהיוונים פשפשו בכל בית המקדש, ועם כל זה לא מצאו את פך השמן הזה ולא נגעו בו, הרי לא היה שמן כלל שיחול בו הנס להאיר שמונת ימים לזכר הנס הראשון הזה, שגרם לשאר הניסים, אנו כוללים בין ימי החנוכה גם את היום הראשון מחמת כך.

חידוש מופלא שגם בראשון לא היה שמן כלל

דבר מופלא מצאנו בשבלי הלקט [ר"ח, קעד] שהביא שני טעמים מדוע גומרין את ההלל בחנוכה, לרש"י משום שחלוקה בנרותיה, ולרבי בנימין שכל יום נעשה נס חדש שנתמלא הפך לאותו יום, וזה מבאר את הנידון איך היה הנס של פך השמן, האם ביום הראשון כבר נתמלא הפך שמן שיהא מספיק לשמונה ימים, או אולי בכל יום נוצר שמן לאותו יום, דהיינו שהפך התרוקן ושוב נתמלא בדרך נס בכל יום, ולכאורה בזה נחלקו שני הטעמים שהובאו בשבלי הלקט, לדעת רש"י הנס היה ביום הראשון לכל שמונת הימים, ולכן התקשה מדוע גומרים את ההלל בכל יום ויום, ועל כך תירץ משום שכל יום חלוק בנרותיו כסוכות שגומרין את ההלל משום שכל יום חלוק בקרבנותיו. אך לטעם רבי בנימין הסובר שבכל יום ויום נעשה נס חדש לאותו יום, שהרי מצאו פך קטן ומשמע שלא היה מקום לשמן יותר מיום אחד, וכל יום נתמלא הפך מחדש, וכך נראה גם מהמשך הדברים שכתב שהרי הנס נתחדש בכל יום, ומשמע שבכל יום אותו פך שמן קטן נתמלא מחדש, ולכן אומרים ההלל כל יום על חידושו של נס.

ומעתה, ענין זה אם הנס היה ביום הראשון שנתמלא הפך בשמן לשמונה ימים או שבכל יום נתמלא מחדש וכמו שנתבאר הוא מחלוקת הראשונים, ומעתה נדקדק בלשון הגמרא שלא מצאו 'אלא פך אחד של שמן', ולא אמרו בקיצור 'פך אחד שמן', ללמדך שהפך היה ריק באותו יום, ומצאו רק פך שמיועד לשמן אבל לא היה בו שמן, ונמצא שהנס היה גם ביום הראשון. ומה שאמרה הגמרא 'ולא היה בו אלא להדליק יום אחד', שהפך היה קטן כלשון השבלי הלקט, וזה מה שאומרת הגמרא שהפך הריק שנמצא הוא היה פך קטן שאין בו מקום לשמן עבור יום אחד, וממילא ברור ומוכן למה בכל יום היה צורך לנס חדש שיתמלא בשמן לאותו יום, כי לא היה בו מקום ליותר שמן מכך, ונמצא שבכל יום ויום נעשה נס זה של מילוי השמן כולל היום הראשון.

תודתינו נתונה להרה"ג ר' הלל מן שליט"א מרבני ישיבת נתיבות חכמה

זית, והשמן שבפך שמן של נס היה ולא שמן של זית, כי מן השמים הוסיפו על השמן הראשון עוד שמן שאינו שמן טבעי, ואכן הרד"ק במלכים חידש, שאותו שמן של נס שנבע בבית השונמית מברכת הנביא אלישע, היה פטור ממעשרות, כי חיוב מעשר חל רק על שמן טבעי.

מתוך דיוק עצום זה חידש מרן הגר"ח מבריסק שבהכרח הנס לא היה בכמות בתוספת שמן, שכלה שמן טבעי, וניתוסף שמן של נס, אלא באיכות, שכוח השמן הטבעי נתעצם והיה בכוחו לדלוק שמונה ימים, ממילא בכל לילה כלה חלק שמיני מהשמן הטבעי, ולא ניתוסף שמן של נס, ושוב אין עוד מקום לקושיית הבית יוסף, כי הנס ביום הראשון היה באותה מידה של שאר הימים.

עם יסודו של רבי חיים ניתן לבאר מחלוקת בית שמאי ובית הלל בסכום נרות החנוכה, לבית שמאי הוא פוחת והולך ולבית הלל הוא מוסיף והולך, כי לבית שמאי העיקר הוא כוח השמן, ואם כן בלילה ראשון היה לשמן הכוח לדלוק שמונה ימים, ובלילה השני היה בו רק כוח לדלוק שבעה ימים, ולכן סוברים הם שפוחת והולך, מאידך סוברים בית הלל שיש להסתכל על הבהפועל ולא על הבכוח, כך שביום הראשון ראו הנס רק לצורך לילה אחד, ולמחרתו ראו בו צורך ללילה נוסף, כך בכל לילה הוסיפו לראות את הנס ולכן לשיטתם מוסיף והולך.

תירוץ מענין העלה בכתביו הגאון רבי אריה ליב צינך מפלוצק זצ"ל תירוץ מענין העלה בכתביו הגאון רבי אריה ליב צינך מפלוצק זצ"ל, בהקדם מעשה שהיה בסוחר עשיר אחד שנסע פעם ליריד בלייפציג והיו עמו שמונה שקיות מלאות מטבעות של זהב, בדרך התנפלו עליו שודדים ושדדו ממנו את הכסף, ועל פי נס לא השגיחו באחת משקיות הכסף והיא נשארה אצלו, כשהגיע הסוחר אל הישוב הסמוך, שכר מיד איכרים שירדפו איתו אחרי הגזלנים, אותה שעה נדר נדר שאם יהיה השם יתברך בעזרו להציל את ממונו, הוא מבטיח להפריש מעשר לצדקה, תפילתו אכן נשמעה ונתקבלה, וכספו הוחזר, והסוחר נסע לביתו שמח וטוב לב.

כשבאו אצלו גבאי צדקה לגבות את המעשר שאותו התחייב מבעוד מועד, נתעורר ביניהם דין ודברים, הסוחר טען שהוא חייב לתת מעשר רק משבעת השקיות שנגזלו ממנו שאותם הצליחו אחר כך להשיב אליו בדרך נס, כי הרי בשקית השמינית לא נגעו השודדים לרעה כלל.

לעומת זה טענו הגבאים שהוא טועה טעות גמורה, ושהוא חייב לתת מעשר גם מן השקית השמינית, משום ששקית זו היא היא הגורמת לכל עיקר הנס, ואלמלא נשארה לו שקית שמינית זו, לא

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל

שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

לא חלפו אלא ימים בודדים, ובבית החולים התרחש נס של ממש: הילד חזר לעצמו, ועד מהרה החל הולך בכוחות עצמו. כעבור עוד כמה ימים ספורים, שוחרר הילד לביתו על שתי רגליו, בריא וחייכן כתמיד

ואיזו תמונה גרמה להתעלפות?

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א
הנרות הללו קודש הם!

החלל שסביבנו שוב מתמלא באוירה קסומה, ניחוחות החנוכה כבר עוטפים אותנו מכל זווית. נעימות החנוכה מושרות בכל פה, הניגונים המשמחים והמרגשים כבר נשמעים ברמה. הנה, שוב אנו נמצאים בפתחם של הימים המזארים בשנה, ימי החנוכה, שוב אנו מקבלים הזדמנות להציץ ללהבת אהבת הבורא לבניו אהוביו, מבעד לשלהבת קטנה המרצדת, עד שתהא שלהבת עולה מאליה...

רגע הדלקת הנרות בכל בית יהודי, הוא מעמד מרומם ומרגש. השירה המשותפת, האוירה החגיגית, ההתבוננות בחסדי הבורא. גם אורחים חשובים מאוד ורמי מעלה באים - כי גם מלאכי מעלה נקבצים ובאים בכל בית יהודי בעת הדלקת הנרות! כך גילה בספר 'קב הישר', כי ממש כמו בכניסת השבת ובליל הסדר - מלאכי השרת חופפים מעלינו בהדלקת הנרות, באים לשמוע אותנו מברכים ומודים על הנסים והנפלאות שאירעו בימים ההם, ונמשכים בזמן הזה...

כי הנצחון לא היה נצחון פיזי בלבד, אלא נצחון הרוח, נצחון שמהותו ופירותיו מלווים אותנו תמיד. המאבק בין היהודים ליוונים לא היה מאבק על שטח או משאבים, אלא מלחמה קיומית בשאלה החשובה מכל: האם יש עדיפות לעם היהודי כעם נבחר? האם העם היהודי שונה ונעלה? אולי 'ככל הגויים בית ישראל' - כפי שניסו היוונים לטעון?

לפיכך, היוונים לא התמקדו בעקירת כל התורה כולה, אלא בעקירת המאפיינים הבולטים, בהרס הפרטים המייחדים אותנו והופכים אותנו לשונים ואיכותיים יותר: במצוות המילה - שהיא אות הברית החקוקה בנו בהיותנו בנים לעם היהודי, ביום השבת - בו אנו עוזבים את העולם הממשיך לנוע במרץ ומתמקדים במנוחת אהבה, ובראש חודש - כי אנו מונים את השנה אחרת מכל הגויים, והם ביקשו לשנות זאת.

לכן היוונים ביקשו: 'כתבו לכם על קרן השור כי אין לכם חלק באלוקי ישראל' - במילים הללו דווקא, מתוך כוונה להדגיש: עם ישראל איננו חלק באלוקי ישראל, אין לו יתרון מובנה על יתר העמים בהיותו חלק באלוקי, שגרירי הבורא בעולמו. עם ישראל - לדעת היוונים - הוא ככל העמים, לא נעלה מהם, לא איכותי מהם, ולא זוכה בבורא עולם קרוב אליו יותר מהם.

האמת היא כמובן הפוכה, והיא זו שניצחה את היוונים: היהודים

הדגישו את השוני, את היתרון האיכותי שלהם: יהודים הם חלק מבורא עולם, נשמתם חצובה מתחת כסא הכבוד, המהות שלהם נעלית ועוצמתית וטהורה בלי השוואה לכל אומה אחרת. אנו אומה ייחודית, אמנם זן אנושי בגופו, אך אלוקי במהותו ובנשמתו!

לפיכך, אין פלא כי יהודים אינם נרתעים מנסיונות ואינם מתבלבלים מפיתויים. בגלל שהנשמה של כולנו היא כה טהורה ועוצמתית, כה אלוקית וייחודית - היא מתחזקת, מתחשלת בגבורה, מתעצמת במסירות נפש, כדי להילחם ולנצח, כדי להתמודד בגבורה. לכן, כאשר יהודי ניגש למלחמה על כל פרט מיהדותו, הוא אינו דומה לגוי אחר הנאבק למען עקרונות מסורתו. כי ליהודי יש די. אן. איי. נעלה, כוחות של מסירות נפש, סייעתא דשמיא צמודה ויכולות רוחניות גבוהות.

כשניגש להדליק את נרות החנוכה, נציית את האש בנר השמש הקטן, נברך 'אשר קדשנו במצוותיו' - ונעצור להתבונן: יש עוד מישהו שזכה שבורא עולם בכבודו ובעצמו יתווה לו את הדרך להתקדש ולהתרומם? יש עוד אנשים עלי חלד שזכו לקבל ציווי אלוקי כיצד לנהוג? אנחנו זכינו, אשרינו מה טוב חלקנו!

אחר כך נברך 'שעשה נסים לאבותינו', ונהרהר בהתרגשות: ישנה מערכת טבעית, לפיה רבים מנצחים מעטים, גיבורים מפילים את החלשים, ושמן של יום אחד - מספיק ליום אחד בלבד. ואנחנו? את כל מערכות הטבע שידד הבורא לכבודנו, את כל סדרי העולם הפך למעננו, הכל למען נצחונם של בניו אהוביו!

והמנגינה הזו מוסיפה ונמשכת עד הימים הללו, עד הרגע בו ניגש בלבבות רוטטים מהתרגשות ובעיניים לחות מדמעות, ונברך בלב הומה: 'שהחינו, וקיימנו, והגיענו...!' - הנה, גם בשנת תשע"ט

לא עזבנו רחמיו, ולמרות כל הקמים עלינו - אנחנו עוד פה, חיים וקיימים, מציתים את האש, משוררים בהתרגשות, דומעים מאושר, מתמוגגים משמחה, ומודים על ניסי ה' שאיתנו מאז ועד היום!

הצלת חיים ברגע האחרון!

היה זה בימים הנוראים ביותר עלי אדמות, ימי השואה האיומה. במחנה ברגן בלון הנודע לשמצה, רוכזה קבוצה קטנה של בנות צעירות ונערות מתבגרות, שהתמודדו בתנאי החיים הקשים ביותר. אך למרות זאת, כל ייסורים שבעולם וכל תת התנאים שבמחנה, לא יכלו לגבורתן היהודית, לאומין הרוח והנחישות שפעמה בליבן...

ככל שהתקרבו ימי החנוכה, הלכה שאיפתן הכמוסה וגברה, עד כי לא יכלו להכילה. היה ברור להן כי הן הולכות להדליק נרות במחנה, ויהי מה. אך איך יוכלו להשיג נרות חנוכה במחנה הנורא? איך אפשר להצית שלהבות קטנות בגיהנום הגרוע ביותר עלי אדמות?

בשקט בשקט, נערכה התייעצות סודית בין הבנות. הועלו השערות, הוצגו רעיונות, מוחן לא פסק מלחשוב על דבר אחד - איך אפשר להשיג נרות חנוכה, כאן, בתוככי המחנה. כשהבינו שאין סיכוי להשיג נרות ממש, החלו לבנות רשימת תחליפים:

בגבורה יהודית בלתי נתפסת, החליטו הבנות לוותר על מנת המרגרינה היומית. חשוב להבין - לא היה שפע של מרגרינה במחנה, ולמרגרינה הזו - כלל לא היו תחליפים... זו היתה המנה היחידה אותה קיבלו הבנות מלבד לחם יבש, וויתור על מנת המרגרינה - היה לוותר על המישים אחוז ממנת האוכל היומית!

ואחרי שבהקרבה שאין לתארה נוצר 'שמן מרגרינה', נותרה שאלת הפתילות פתוחה על השולחן. הן כססו את קצות בגדיהם מתוך חשיבה מרוכזת על פיתרון אפשרי, עד שהבינו כי כסיסת קצות הבגדים - זה הפיתרון עצמו. נכון שאין במחנה בגדים חילופיים, וכל חוט שייפרם - עלול לגרום לקרע בבגד, לחור גדול ולקור ורוח הנכנסים בעדו, אך עדיף לוותר על כמה חוטים, כדי להשיג פתילות! ועתה - אחרי ששמן ומרגרינה כבר יש, נותר רק להשיג כלי קיבול, משהו שיכול להשתוות איכשהו לכוסית, בו יוכלו לאסוף את המרגרינה ולהציב במרכזו את החוט. כך הן תוכלנה להעלות את הלהבה הנצחית של עם ישראל, המוכיחה כי נצח ישראל לא ישקר, והגחלת עוד תתגבר ותהפוך לשלהבת עוצמתית...

בהתייעצות סודית חפוזה, נקבע הכלי המתאים: יש להשיג תפוחי אדמה שלמים, אותם ינקרו במרכזם, עד שיהפכו למין כוסית קטנה היכולה להכיל את המרגרינה. נכון שלהשיג יהלומים ברחובה של עיר כיום, קל בהרבה מלהשיג תפוחי אדמה במחנה ברגן בלון... אך מה לא עושים כדי ליזום להדליק נרות חנוכה, גם בתנאי החושך שבמחנה?

כך יצאה לדרך תוכנית הפעולה הנועזת, רבת התושיה ורוויית האומץ, כאשר חמש בנות נשלחו למשימה להבריח תפוחי אדמה מהמטבח, באישון לילה ותחת אפילה. עוד באותו לילה יצאה המזימה אל הפועל, כאשר לאורו של הירח, אחרי חצות הלילה, נראו חמש דמויות רצות בחשיכה אל עבר המטבח...

כעבור שניות אחדות, כבר היו תפוחי האדמה בידיהן. עיניהן נצצו בחשיכה, אושרן היה רב. יש להן את כל המרכיבים להדליק נרות חנוכה, נותר רק להגיע בשלום בחזרה אל הדרגשים בבלוק... אלא שהחלק הזה בתוכנית - נכשל כישלון חרוץ:

הן רצו בשקט, כשלפתע שאגה מקפיאת דם לעברן: 'עצרו!' - שאג השומר הנאצי, שזיהה אותן בבריחתן. תוך שניות הגיע אליהן, הטיח בהן קללות נמרצות וכמה מכות חזקות, רשם את שמותיהן ומספריהן האישיים, והודיע ברשעותו כי גזר דינו הוא מוות פומבי, אשר יערך מחר בצהריים בנוכחות כל בנות המחנה. למען יידעו וייראו...

הן שבו לדרגשים, מכינות עצמן למוות על קידוש השם. בינן לבין עצמן, נזכרו כי ישנה נערה יהודיה אחת, מוכשרת מאוד, השולטת בכמה שפות ומשמשת מתורגמנית המאזינה לחדשות במדינות

שונות, ומתרגמת אותן עבור המפקדים. הנערה זכתה לביתן אישי ותנאים נוחים יחסית, והיתה בקשרים טובים עם המפקדים הנאצים. על אתר נפלה ההחלטה, לנסות להעירה עכשיו - באישון לילה, ולדבר על ליבה כי תואיל לנסות להעביר את רוע הגזירה.

בצעדים זריזים וזהירים, שבו והתגנבו הבנות מהבלוק שלהן, וצעדו - כפופות ושפופות בשקט

מוחלט, לעבר הביתן האישי של אותה נערה יהודיה. כשהיו קרובות לפתח הביתן, שמעו נעימה חרישית מתנגנת, בקול שקט אך צלול ועליז...

'מעוז צור ישועתי' - עלתה נעימה מרגשת מהחלל החשוך, 'לך נאה לשבח... אוי, אוי, תיכון בית תפילתי...' - אין ספק, מישוהו כאן, קרוב מאוד לביתן, עומד ומשורר בהתרגשות 'מעוז צור', שמח על כי לבורא עולם נאה לשבח, ונרגש בתחינתו לקירוב הגאולה - 'אז אגמור בשיר מזמור...'

הן הלכו בעקבות הקול השקט, ולפתע גילו נר קטן, שלהבת קטנה מרצדת. לפנייה, עומדת נרגשת, אותה נערה יהודיה, שניצלה היטב את התנאים המיוחדים שניתנו לה, והדליקה נר של חנוכה בטבורו של המחנה, בשעת ליל מאוחרת. הן קרבו אליה, והיא נבהלה וקפצה אחורנית...

הן התנצלו על שהבהילו אותה, ומיד החלו להתחנן על חיייהן. הן סיפרו כי ביקשו לקיים את אותה מצוה בה היא עוסקת עתה, להדליק נר חנוכה, והסתכנו לשם כך. אך הן נתפסו, גזר דינו הוכרע, ומחר בצהריים - עתיד להיות מבוצע. 'אנא, עשי כל שביכולתך להציל את חיינו! - התחננו בדמעות...'

הן רצו בשקט,
כשלפתע שאגה
מקפיאת דם
לעברן: 'עצרו!'
- שאג השומר,
שזיהה אותן
בבריחתן

את הילד בדחיפות לבית החולים. כעבור דקות ספורות כבר התייצבו ההורים בבית החולים, כדי לשמוע שהרופאים נלחמים כדי לייצב את מצבו. עולמם חרב עליהם בבת אחת, והם החלו ממלמלים תפילות... בד בבד, מיהרו להתקשר ולהזכיר את הילד, 'מרדכי בן רבקה', אצל רבם - כ"ק האדמו"ר ה'באר יעקב' מנדבורנה ז"ע. הרבי היה שקוע אז בהדלקת נרות החנוכה, אך לנוכח הדחיפות שבענין - מיהרו הגבאים להזכיר את שמו בתוך כדי המעמד.

בימים הבאים, ההורים המודאגים לא משו ממיטת בנם, אף שלא היה הרבה מה לעשות... הרופאים נכנסו ובאו בחדרו, קיימו התייעצויות תכופות, ובישרו להורים: 'בעמל רב, אולי נצליח לייצב את מצבו. אך גם אם חיינו ינצלו, לבטח יזדקק להליך שיקום ארוך ומורכב, שיקח מי יודע כמה זמן...'

אך לא חלפו אלא ימים בודדים, ובבית החולים התרחש נס של ממש: הילד חזר לעצמו, מערכות גופו שבו לעבוד כתקן, ועד מהרה החל הולך בכוחות עצמו. כעבור עוד כמה ימים ספורים, שוחרר הילד לביתו על שתי רגליו, בריא וחייכן כתמיד, היישר לידי הוריו שלא מצאו את המילים להודות על הנס המופלא!

הם מיהרו לברר לאדמו"ר, שהתפילות התקבלו והילד חזר לאיתנו. הרבי שמח לשמוע, ומיד הוסיף ואמר:

'הבה ואגלה לכם, כיצד קרה הנס... כשבאו להזכיר את הילד לפניי, הייתי בעיצומה של הדלקת נרות חנוכה. זהו זמן בו מודים על נס שהתחולל למעלה מדרך הטבע - וברגעים כאלה, בזמן כה מרומם של הודאה על נס שלא כדרך הטבע - ניתן לפעול ישועות ונסים אף למעלה מדרך הטבע!'

את הסיפור שמענו בעדות אישית מפי אבי הילד, וללמדנו בא: שעת הדלקת הנרות, מעבר להיותה שעה של הללו והודאה לבורא יתברך על ניסיו הגדולים, היא שעה של רחמים, שעה בה נשפעות ישועות למעלה מדרך הטבע. וכך כתב רבי חיים פלאג' זצ"ל, שעת הדלקת נרות חנוכה היא עת רחמים ורצון, ומידת הדין נעלמת בשעה זו שכל כולה רחמים וחסדי הבורא!

כולנו עומדים להדליק את נרות החנוכה, ולעמוד מולם שעה ארוכה, להתבונן בשלהבות המרצדות, לשאוף עוד קורטוב קדושה מהלהבות המאירות את הנצחת חסדי הבורא לבניו אהוביו. הבה נזכור כי בעת הדלקת הנרות נפתחים בשמיים פתחים רחבים ונדירים של ישועות וקיבול תפילות, פתחים של רפואה - כמו שכתב הרה"ק רבי משה מקוברין ז"ע, שגור החנוכה מביא בכנפיו רפואה בעולם.

הבה ננצל את השעה המרוממת הזאת. כולנו מכירים יהודים הזקוקים לישועה, חברים המתקשים למצוא זיווג, ידידים מעוכבי זש"ק, אנשים שלא עלינו חלו במחלות קשות, יהודים הזקוקים לפתיחת שערי הפרנסה, הצלחה בחינוך ילדיהם, והצלחות אישיות נכספות. הבה נכין פתקית קטנה עם שמות הזקוקים לישועה, שתהיה מוכנה מבעוד מועד לרגעי פתיחת השמים, בהעלותנו את הנרות...

וכשנעמוד מול הנרות, נודה בהתרגשות ונתחנן בדמעות, נזכיר את המצפים לישועה, את עצמנו, נעלה כל תחינה וכל בקשה, כי שערי השמים פתוחים, ו'תהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון!'

הנערה המתורגמנית, לבשה מיד ארשת פנים אדישה, וגערה בהן כי תסתלקנה מהמקום, עכשיו ומיד, שכן עצם עמידתן כאן באישון ליל היא סכנת חיים עבורן ועבורה. כביכול אטמה אוזניה משמוע, ומיהרה אף היא להסתלק בחזרה אל ביתנה.

הן שבו בשנית לדרגשים, עייפות ומאוכזבות, ונרדמו מיד. למחרת בשעת צהריים, עבר הכרוז במחנה והזמין את כל השוהות בו לצפות בביצוע העונש החמור, שהוטל על נערות ש'חטאו' בחומרה רבה, וגנבו מספר תפוחי אדמה מהמטבח באמצע הלילה. הבנות הוזמנו למרכז הבמה, כשלפניהן ניצבות כל השוהות במחנה, והמפקדים מפקחים מקרוב...

ואז, רגע לפני שצעקו 'שמע ישראל', הגיעה בריצה ממרחק אותה נערה, המתורגמנית מהביתן. היא ניגשה למפקד הראשי, והחלה מלחשת באוזנו. היא הניעה ידיה אנה ואנה, שבה והתלחשה, עשתה אותות תחנונים ואף קמצה אגרופים, כשכל העת המפקד מתווכח עימה בלהט. לבסוף, כשאותות אכזבה ניכרים בפניו, היה ניכר כי נענה לה.

חמש דקות אחר כך, פוזר הכינוס בלי שגזר הדין יבוצע. הבנות ניצלו ברגע שאחרי האחרון, אירע להן 'נס חנוכה פרטי' - נס של הצלת חיים בימי החנוכה, אחרי מסירות נפשן להדלקת נרות חנוכה. המתורגמנית שהצילה אותן - מיהרה להסתלק מהמקום, ומאז - לא נודעו עקבותיה, עד לרגע מרגש ומצמרר, בו נחשף הסיפור כולו:

היה זה שנים רבות אחר כך, בבולטימור הרחוקה. אחת מחמש הניצולות, הגב' גורדון, התנדבה לסייע ליוולדת שהתקשתה בימים שאחרי הלידה, ובאה לבקרה בביתה. כשראתה תמונת אשה על הקיר בביתה של היוולדת, החלה לבכות בסערת נפש עד שהתעלפה...

כששבו אליה כוחותיה, סיפרה הגב' גורדון את הסיפור לאותה יולדת, כשהיא מתעניינת מי האשה שבתמונה. כשסיפרה היוולדת כי זו אמה, פרצה שוב הגב' גורדון בבכי ואמרה: 'הרי אמא שלך היא המתורגמנית שהצילה את חיי. מאז לא ראיתי אותה, אבל לעולם אזכור כי חיי ניצלו בזכותה... כשעמדנו רגע לפני עליה לקידוש השם, אך חשנו כי בורא עולם שלח אותה להציל אותנו, שלא נינוק ממסירות הנפש להדלקת נרות חנוכה' - הוסיפה ואמרה ברגש רב... יהודי הוא בריאה אחרת, נדירה, ייחודית. יש לו כוחות מיוחדים ונדירים, יש לו יכולת להתמודד. הבה נפנים את המסר הזה אל עמקי נפשנו, ונצא ברכוש גדול ובאור גדול מימי החנוכה האהובים!

נס פלאי בשעה פלאית...

היה זה בימים ההם - לפני שלושים ושתיים שנה, בזמן הזה - בימי החנוכה. על קצה המדרכה עמד ילד צעיר, ולמראה הכביש שנראה פנוי - החל לחצותו. אלא שאז הגיח במהירות רכב מסחרי גדול, שניסה לבלום - אך כבר היה מאוחר מדי. הרכב הגדול התנגש בילד הקטן, והעיף אותו אל המדרכה ממול, כש'בום' קולני מעיד על האסון הנורא...

כוחות הצלה הוחשו למקום, עשו פעולות החיאה ממושכות, ופינו

'מה רצונך?' - שאל הרב את הילד. 'אני רוצה להיבחן על מסכת בבא מציעא' - ענה הילד.

'בסדר' - הסכים הרב - 'אך ברצוני ללמד אותך שאם מקישים בדלת פעם ופעמיים ולא פותחים, ייתכן שבעל הבית הלך לנות, ואין זה מן הראוי להמשיך להקיש ולהפריע לו את מנוחתו'.

הילד האזין לדברי המוסר של הרב, ושאל בתמימות: 'מה? וכי הרב ישן בשבת?'

שאלת הילד הדהדה היטב באזני הרב, ולימים העיד הרב שמאותה שבת שוב לא ישן בימי השבתות.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

פוגש סתם יהודי שמסתובב, אנא רחם עלי, סלח ומחל לי' - התחנן היהודי על נפשו.

אמר לו החזון איש: 'על מה לסלוח לך? לא עשית עימי כל רע, הערת הערה נכונה, מאז שאמרת לי 'לך תגיד תהילים' אני אומר כל יום תהילים, וזה דבר טוב מאוד'.

הרב מטשעבין זצ"ל נהג לבחון מידי שבת ילדים שהתגוררו בשכנותו, על מה שלמדו במשך השבוע.

שבת אחת, הקיש ילד על דלתו, והוא לא נענה. הילד לא אמר נואש והגביר את קצב דפיקותיו, ולא הפסיק עד שהרב מטשעבין פתח את הדלת.

ניגש פעם אדם אחד, והתפאר בפניו שהוא טורח כל יום והולך מברית מילה לברית מילה, כי ידוע שההשתתפות בברית מילה היא סגולה לכפרת עוונות, ולכן הוא טורח כל כך כדי לזכות לכפרת עוונותיו. אמר לו רבי משה אריה "יש לי סגולה עבורך לזכות לכפרת עוונות, גם מבלי לטרוח לצאת מן הבית ולהסתובב ממקום למקום - אתה יכול להישאר בביתך ולעשות תשובה"...

(מתוך 'נועם שיח' נח-ויצא מכון אפריון לשלמה)

אמר לו האדמו"ר שליט"א שחושש הוא מכך שמא יבוא אליו אדם לשאול אותו דבר מה, והוא לא ידע מה להשיב לו, אז איך אפשר לו לכהן כאדמו"ר במצב כזה שלא יוכל להשיב לשואליו. השיב לו הרבי - שהיה ידוע בגודל תמימותו ופשטנותו - "נו! וועסטו זאגן אז דו ווייסט נישט" ["אז תאמר שאינך יודע"]...

אל הגאון הצדיק רבי משה אריה פריינד זצ"ל גאב"ד העדה החרדית,

חדש בקו השיעורים של 'דרשו'

תזכורת יומית להאזנה

ל'שיעור דף היומי בהלכה'

בחרו לכם שעה מועדפת - 24 שעות ביממה

התקשרו עכשיו **0772222666** שלוחה 54

השוחט עופות עבור נכרים האם מקיים מצוות שחיטה וצריך לברך?

האם שחיטה היא מכלל מצוות עשה? והאם השחיטה היא מצוה או הכשר?

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

איסור "אינו זבוח" בפחות מכזית נבילה

הפמ"ג בפת"ח ליו"ד יצא לחדש שלשיטת תוספות האוכל פחות מכזית נבילה עובר על איסור עשה של אינו זבוח, שאף שאינו עובר על לאו של נבילה אלא בכזית, אבל באיסור עשה לא נאמר שיעור, אבל האמרי בינה (שחיטה סי' ח"י) הוכיח שגם במצות עשה של "וזבחת ואכלת" יש שיעור כמו כל המצוות.

עוד דן הפמ"ג אם בעוף נאמר מצוות עשה של שחיטה ואיסור "אינו זבוח" או שכיון שלא נזכר בתורה בפסוק של זביחה אלא בהמה יתכן שבעוף אין מצוות עשה, והאריך בזה, והאמרי בינה שם הוכיח מתוס' בחולין (דף קכ') שכתבו לגבי נבלת עוף טהור איסור עשה של אינו זבוח הרי שלגמרי השוו אותם חכמים.

השוחט לגוים אם מברך

עתה נבאר דין השוחט שלא לאכילה אם מברך, הנה הריב"ש (בסימן שצ"ח) כתב בפשיטות שהשוחט את המסוכנת אע"פ שאין דעתו לאוכלה מברך על השחיטה, והובא בפרי חדש (סי' י"ט בקו"א) וכתב שמי ששוחט עבור גוים ואינו בקי בבדיקת טריפות לא יברך דכיון שאינו בודק אסור לו מדרבנן לאכול, אבל אם בקי לבדוק יכול לברך אף שאין דעתו לאכול אלא לתת לגוים, עוד כתב שמותר לו לנבל את הבהמות בידיים עבור גוים, והט"ז יו"ד סי' קי"ז ג"כ נראה שסובר שמותר לנבל ידו שם רק מצד האיסור לסחור במאכלות אסורות, ועיין תבואות שור סי' י"ט סק"ד.

השבות יעקב (ח"ב סי' ל"ו) כתב שמי ששוחט בתשעת הימים לצורך גוים אף שבקי בבדיקה לא יברך, רק אם יכול לשמור לשבת שאז מותר בבשר, והביא שכ"כ בתשובת חינוך בית יהודה (סי' כ') שכשאינו אוכל אין מצווה בשחיטה שנאמר "וזבחת ואכלת".

אם השוחט פטור מלתת צדקה

דבר חידוש כתב הדרכי תשובה שאף ששחיטה היא רשות יש ענין לחזר אחריה לפחות פעם אחת לשחוט כמו מצוות ציצית, והוסיף עוד שנראה לו שאם בשעה שעוסק בשחיטה בא עני ומבקש צדקה פטור מלתת לו שנחשב עוסק במצוה, ובדברי הרשב"ץ שהובא לעיל מבואר שאין בזה מצוה, וגם הרמב"ם וסיעתו שמנו את זה מן המצוות כתב הכס"מ תחילת הלכות שחיטה שהיא רשות רק כשרוצה לאכול.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

השחיטה מצוה או הכשר

יש לדון כאשר שוחט שלא על מנת לאכול האם יש בזה מצוה והאם מברך על זה, והדבר מצוי בתרנגולות העומדות להטלת ביצים שכאשר הם מזדקנות המשק מעונין להשמיד אותם, והשוחטים מתלמדים עליהם לשחוט, ומצאנו עוד בפוסקים במי שמספק בשר לגוים האם יש ענין לשחוט, או ששיכול-לנחור ולנהל-את הבהמות, והאם כאשר שוחט עבור נכרים באופן שאינו אוכל מזה האם צריך לברך.

אם שחיטה מכלל מצוות עשה

הנה הרמב"ם בספר המצוות (מצוה קמ"ו) שיש מצוה לשחוט בהמה חיה ועוף ורק אחר כך לאכול בשרם ולא יהיה להם היתר אלא בשחיטה בלבד.

והראב"ד כתב ע"ז אין לו טעם, ואולי לאו הבא מכלל עשה, נראה דעתו שאין ראוי למנות מצוות שחיטה מכלל מצוות עשה כיון שאין חובה לשחוט אלא שמי שרוצה לאכול בשר הכשרו ע"י שחיטה, וכ"כ הרמב"ן בספר המצוות שורש ראשון שהביא את הגמרא בפסחים (דף ז:) שמבארת שאין לברך "וציונו לשחוט" כיון שאין חיוב לשחוט לכן מברכים "על השחיטה" וזה וכיוצא בו לאו הבא מכלל עשה, וכתב שמטעם זה לא מנה הבה"ג מצוות שחיטה, התשב"ץ (ח"א סי' ק"מ) כתב שהרמב"ן עצמו סבר כרמב"ם מזה שלא הוציא מצוות השחיטה ממנין המצוות, והוא כתב בצורה ברורה שאין השחיטה מצוה רק שלא יאכל נבלה ואם עמד מלשחוט לא ביטל מצוה, ואם שחט לא הוסיף מצוה, וע"ש שהביא ראייה ממדרש תנחומא.

איסור "אינו זבוח"

עוד נחלקו הראשונים האם בהמה בחייה שיש בה איסור אבר מן החי האם יש גם איסור שאינו זבוח, שכיון שציותה התורה "וזבחת ואכלת" נשמע איסור שלא לאכול את שאינו זבוח, וכן סוברים תוס' והרבה ראשונים, אך התוס' בשבועות (כד') כתבו בשם ריב"א שלא בא הפסוק להוסיף איסור אלא להורות כיצד מותרת בשחיטה ולא בנתירה, ויש שכתבו לתלות מחלוקתם במחלוקת הרמב"ם והראב"ד אם שחיטה היא מצוה, אך הגרעק"א (ביו"ד סי' כ"ז) כתב שגם לשיטת תוספות שיש איסור שאינו זבוח לא נתבאר שזו מצוה, ויתכן שזה רק הכשר כיצד מותר לאכול את הבשר.

מה הטעם שאמר הגרי"ש כהנמן למנהג חלוקת דמי חנוכה לילדים?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנתו ב'מהדורת דרשו'

ומתי הדליקו בני חשמונאי את המנורה

בליל כ"ה כסלו או בליל כ"ו כסלו?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעזור לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

(שבת כא, ב ד"ה נס וד"ה נחזור) שהנצחון היה בכ"ד כסלו, והדלקת המנורה היתה בליל כ"ה כסלו.

האם מותר להדליק נרות חנוכה בברכה ברחבת הכותל המערבי, ומה הדין בכך העיר שמתאספים שם רבים?

מצוות הדלקת נר חנוכה, חיובה גם בבית כנסת מקום שמתפללים שם משום פרסום הנס, כך פסק השו"ע (סי' תרע"א סע' ז) [וראה שם בביאורים ומוספים הע' 70 קטע שני, איזה תפילות יש להתפלל בבית כנסת כדי להתחייב במצוות הדלקת נרות].

וכן בבית המדרש כתב המשנה ברורה (שם ס"ק לט) שחייבים להדליק בו בברכה, וכתבו הכף החיים (ס"ק סה) והגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה חנוכה פי"ז דבר הלכה אות ה) והגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פל"ז אות י) והגר"נ קרליץ (פסקי הלכות מהרב דינר פ"ג אות ג ובהע' ג), שזה דוקא אם מתפללים בו.

ומקום שאינו בית כנסת אבל מתפללים בו בקביעות מנחה וערבית, וכגון מקום עבודה שיש בו חדר שמתפללים בו בקביעות מנחה וערבית, דעת הגרי"ש אלישיב (תורת המועדים ס"ק כט אות ו) שאין להדליק בו, אלא במקום שנועד לבית כנסת. ודעת הגר"ח קניבסקי (שם) שאף שאין לו שם של בית כנסת, מכל מקום כיון שמתפללים בו בקביעות מנחה וערבית, יש להדליק בו בברכה.

ומה שיש נוהגים להדליק נר חנוכה בברכה ברחבת הכותל המערבי, דעת הגרי"ש אלישיב (ישא יוסף ח"א סי' קלח אות ה) שאף שהרחבה אינה מקורה ואין לה מחיצות ויש לדונה כרשות הרבים, מכל מקום כיון שהוא מקום תפילה קבוע, יש לו דיני וקדושת בית הכנסת, ומותר להדליק שם בברכה.

מה הטעם שאמר הגרי"ש כהנמן למנהג חלוקת דמי חנוכה לילדים? הטעם למנהג ישראל לחלק מעות חנוכה לילדים בימי החנוכה, הביאו הגר"ח פלאג' בספרו מועד לכל חי (סי' כז ס"ק עז) בשם ספר מעשה הצדקה, ושם מבאר את הטעם על פי הקבלה.

ובספר נטעי גבריא (חנוכה פנ"א סע' ה הערה ז) הביא שהמקור הוא ליקוטי לוי יצחק, והביא שכן היה מנהג גדולי האדמו"רים, וכן נהג החתם סופר, והביא שהטעם הפשוט הוא משום שבזה מפרסם הנס ביותר. ובספר אורחות רבנו (ח"ג עמ' א) הביא שכן היה מנהג הסטייפלר לחלק דמי חנוכה לנכדיו ונכדותיו הלא נשואים.

טעם נוסף ומעניין כתב הגרי"ש כהנמן גאב"ד פוניבז' (שפתי חיים מועדים ח"ב עמ' קלד) שהיוונים אסרו ללמוד תורה, וכשנצחום בני חשמונאי, נתנו לילדים מעט כסף כדי למשוך ליבם ללימוד התורה, כי זו הדרך לחבב על הילדים את הלימוד, כמו שכתב הגר"א באגרתו לאשתו ולבניו 'ותפזר להם מעות וכיוצא בזה, כדי לשמחם ויועיל ללימודם', ומתוך שלא לשמה בא לשמה, וזכר לכך אנו נותנים מעות חנוכה לילדים, כדי להמריצם ללמוד תורה.

מתי הדליקו בני חשמונאי את המנורה, בליל כ"ה כסלו או בליל כ"ו כסלו?

המשנה ברורה בתחילת הלכות חנוכה (סימן תר"ע ס"ק א) הביא את דברי הרמב"ם על השתלשלות נס החנוכה, כשבתוך דבריו כותב הרמב"ם, שגברו ישראל על היוונים בכ"ה כסלו.

מדבריו אלו של הרמב"ם דייק ה"פרי חדש" (סעיף א), שנצחון החשמונאים על היוונים, היה ביום כ"ה כסלו, ואז חפשו שמן להדליק ומצאו את הפח שמן הטהור וממנו הדליקו בערב את המנורה, וא"כ יצא שהדליקו את המנורה רק בליל כ"ו כסלו, ומה שמדליקים נרות היום בליל כ"ה כסלו, הוא זכר לנס הנצחון שהיה ביום כ"ה [וראה שם בפר"ח ששאל א"כ למה לא מדליקים בליל כ"ו? ותיירץ שהרי ידועה הקושיא מדוע יש הדלקה ח' ימים הרי הנס היה רק ז' ימים, אלא שהלילה הראשון הוא זכר לנס הנצחון ושאר הז' לזכר נס השמן ע"ש].

אכן, המעשה רוקח (פ"ג מהלכות חנוכה ה"ב) כתב שכוונת הרמב"ם, שבכ"ה כסלו נשלם הנצחון, כיוון ששוב לא התעוררו היוונים להמשיך להלחם בישראל, אבל תחילת הנצחון היה בכ"ד כסלו, והדליקו את המנורה בליל כ"ה, או שנצחום בליל כ"ה כסלו, ומיד הזדרזו להדליק את המנורה עוד באותו לילה. וכן כתב המאירי

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו לו:
bdirshu@neto.net.il

את התורה של הקב"ה. זהו הלימוד שמביא מתיקות. הבסיס צריך תמיד להיות - הרצון של התלמיד להבין באמת, ללמוד כי כך ציווה הבורא. כי אם כל המטרה של הבחור יהיה להיות הבחור הטוב ביותר בשיעור, למשל, איזה גישמאק יכול להיות לו בזה?

אני יכול להגיד לכם, שכל השנים בהן זכיתי ברוך ה' ללמוד עם הראש ישיבה בשעות הקטנות של הלילה, ראינו את זה בחוש את המתיקות והגישמאק. אינני יודע מה זה גן עדן, אין לי השגות, אבל אם יש גן עדן בעולם הזה, הרי שהלימוד של הראש ישיבה היה גן עדן הזה... ישבנו כשבכל הבית היה חושך, הרעבעצן כבר הלכה לישון, ובחדר של ראש הישיבה היה אור - האור הגשמי לא היה כזה גדול, הראש ישיבה היה שנים לומד לאור שתי פלורסנטים קטנים, אבל האור, המתיקות, לא שייך לתאר את התענוג הזה... לא היינו הולכים כמעט לשמחות, חוץ מלמשפחה הקרובה ביותר, פשוט כי לא שייך היה לוותר על התענוג. אין גן עדן יותר מזה. לשבת כמה שעות, ללמוד, פשוט ללמוד ולחפש את האמת. אצל הראש ישיבה לא היה שום דבר אחר - רק תורה לשמה, כפשוטו ממש, זו המתיקות הכי גדולה שיכלה להיות.

העמל של ראש הישיבה, החיפוש העיקש שלו אחר האמת, היה מפעים ביותר. אני זוכר פעם אחת שלמדנו מסכת זבחים, זה היה בדף כה עמוד ב' אם אינני טועה, שהראש ישיבה ניסה להבין שם כמה מילים בדברי רש"י במשך שעה וחצי! היה זה מחזה מפחיד ממש. הוא ישב על כסא גבוה בלי משענת, על יד השולחן, הוא תפס את ראשו בשתי ידיו, וורידיו בלטו, ובמשך שעה וחצי עמל ועמל בדעתו להגיע לחקר האמת בדברי רש"י. ולבסוף אמר לנו בשקט: איך וויס נישט דעם פשט, - אני לא יודע מה הפשט...

אנחנו ישבנו כל הזמן הזה וחיכינו, שתקנו כמובן, ולבסוף כשאמר לנו שהוא לא יודע פשט, היה לי יצר הרע לשאול אותו מה חשב בכל הזמן הזה... אבל קצת דרך ארץ עוד למדנו מהראש ישיבה... אבל ראינו במוחש שם את המתיקות הגדולה ביותר שיכלה להיות!

הראש ישיבה הרי היה מרבית שנותיו ר"מ בישיבה קטנה, אלו הדרכות עוד היה מכוון את הבחורים הצעירים?

אני זוכר שהראש ישיבה מסר פעם שיחה לבחורים ודיבר על המשימה העיקרית של בחור הישיבה: להכין היטב את השיעור, להקשיב לשיעור כמו שצריך ואז לחזור עליו. זה כל מה שבחור צריך להתמקד עליו.

ורואים בחוש שהדרך הזו היא המובחרת לבחור המבקש לגדול. גם בחור שהוא בעל כשרון וחושב שהוא לא צריך את זה, אבל שיידע שזה העיקר. כך יוכל לגדול ולהיות תלמיד חכם. זה השטייגן העיקרי. ועוד עניין שהיה חוזר עליו כסדר, שבחור צריך לדעת שסדרי הישיבה הם קדושים. הסדר שנקבע בישיבה, בתורה, בתפילה ובמוסר ובכל הדברים - זה הסוד שמעמיד את הבחור לגדול כראוי. גם מרן ה'סטייפלער' היה מזרז את הבחורים כך, שימלאו את הסדרים הקבועים בישיבה. לא לחפש מעבר. בחור רוצה להיות ער עד שתיים בלילה, הוא חושב שמזה יגדל, ולא היא. לא בזה מונח הגדלות. רק אם ישמור את סדרי הישיבה כמו שצריך, יבוא לתפילה

של התורה, ועל כן אנו מבקשים מהבורא 'והערב נא'. בהזדמנות שאלתי את הראש ישיבה את השאלה הזו. והוא ענה לי תירוץ אחר: נכון שהתורה מתוקה מדבש ומנופת צופים, אבל מה לעשות שיש יצר הרע, והזקן הכסיל הזה יודע גם להתמודד עם המתיקות הזו, כמו שאנחנו רואים בחוש שרוב האנשים לא מוצאים את אותה מתיקות שבתורה!

אני זוכר שהראש ישיבה סיפר לי פעם שה'חזון איש' אמר פעם לרבי שלמה (שלומק'ה) ברמן זצ"ל, שבצעירותו היתה לו תקופה של כשנתיים בה היה לו קשה מאוד ללמוד, אם אני זוכר את הביטוי הוא אמר שכשהוא לומד הוא מרגיש כאילו הוא גורס אבנים! עד כדי כך. ולמרות זאת הוא לא נשבר, למד ולמד והמשיך ללמוד, עד שזכה לגישמאק אמיתי בלימוד, שכל מי שמעיין מעט בכתביו חש מיד את המתיקות המיוחדת שהיתה לו בלימוד.

בכל אופן כך הרגשנו תמיד שהוא מצפה מאיתנו שנמשיך ללמוד עוד ועוד, ועם הלימוד תבוא המתיקות, וזאת המציאות. כך גם ענה ראש הישיבה בתשובה בכת"י לשואל ששאל על הדרך לקבל חשק בלימוד, ועל זה הראש ישיבה כתב לו בתשובה "מה שלומדים יותר מקבלים יותר חשק בלימוד".

הראש ישיבה נתן הרבה אמון בלימוד שיביא את המתיקות. כולם יודעים הרי שהראש ישיבה היה משקיע זמן וכוחות רבים בזיכוי הרבים של מפעלי הקירוב השונים. אני זוכר בכינוס אחד של פעילי קירוב הנחה ראש הישיבה שדבר ראשון יש להתחיל עם המתקרב ללמוד גמרא. אפילו אם עוד לא יודע א-ב. הוא לא יודע שבת, טהרת המשפחה, מצוות, כלום. אבל שיתחיל "ארבעה אבות נזיקין". אף אחד לא הבין, אבל בשטח ראו איך שזה עובד באופן פלאי.

ראש הישיבה היה איש השכל הישר. זה לא מופת שעשה, אלא דבר שכלי. כי ברגע שהיהודי מגלה את המתיקות ואת הגישמאק שבלימוד תורת השם, אז באופן אוטומטי הוא כבר מתקרב בכל העניינים.

אני יכול להעיד על כך באופן אישי. זכיתי ב"ה ללמוד למעלה מעשר שנים עם יהודי מתקרב בטלפון. במשך חמש שנים אפילו לא ידעתי איך הוא נראה. למדנו גמרא בבא מציעא. עם הזמן הוא סיפר לי שהחל לשלוח את ילדיו לתלמוד תורה חרדי, הוא סיפר לי שהבן שלו לומד בזילברמן-זילברשטיין... הוא אפילו לא ידע להגיד את זה... והם עלו לישיבות חרדיות, ובאו לשבתות והבית שלו התהפך לגמרי בזכות הגישמאק הזה.

מגיע בחור לישיבה, לא יודע, לא רוצה, תשב תלמד! לא צריך כלום יותר מזה, לא לומדעס ולא עמקות, קודם כל תתחיל לקרוא את הגמרא, תקרא רש"י, תראה את התוס', תשאל את המגיד שיעור, תדבר עם המשיב, תדון עם החברים, יש היום כל כך הרבה אפשרויות, פשוט ללמוד. וזה מביא את הגישמאק הכי גדול בלימוד! זכור לי שהראש ישיבה דיבר פעם בכינוס לראשי ישיבות קטנות, כשעל הפרק עלתה השאלה מה אפשר כבר לתבוע מבחור צעיר? אמר הראש ישיבה שהמטרה צריכה להיות לחפש את האמת בלימוד התורה. לא כבוד, לא הישגים, כשהרצון יהיה פשוט לדעת

הקפיד על 'נעגל וואסר' ליד המיטה, ומיד שהיה קם, כשהיו אומרים לו "א גוט מורגען הראש ישיבה", פחות מארבע שניות על השעון, בדקתי את זה, הוא כבר היה עם רגלים על הרצפה, כך היה עד שהיה קרוב לגיל מאה! אין לזה הגיון... הוא היה זורק את הפוך, (עד שהסכים לישון עם פוך, רק באמצע החורף כשהיה קר מאד, אחרת לא היה רוצה לישון עם פוך) פותח את העיניים, ומתיישב. למה? כי כך כתוב בשולחן ערוך כתוב: "תגבר כארי", והוא קיים זאת כפשוטו ממש. היה נוטל 'נעגל וואסר', לאחר מכן היה שופך את הנעגל ווסר, אומר ברכות השחר, אשר יצר, אלוקי נשמה, ברכות התורה, מקיים את ההלכה מתיישב ללמוד - להיות יהודי. כמו שכתוב בשולחן ערוך. כמו שלומדים בשיבות. לא צריכים בגדולות ובנפלאות ממני, לא צריכים איזה הדרכה מיוחדת, תלבש קרניים... זה מה שראינו, גודלים מהפשטות, מהישרות, תלמוד, זהו! זה מה שאני חושב. ובוודאי שאם כל אחד יקח משהו מהדברים האלו ויתחזק בבניין עולמו, יהיה זה עילוי נשמה גדול לראש הישיבה, ומי יתן שיהיה לכולם כאחד רק טוב, ושתצליחו מאוד אמון!

(מתוך שיחה מיוחדת לעלון 'הישיבה' של ארגון 'אחינו')

בזמן, ללמוד בסדרים, לנוח כשצריך ולאכול כשצריך. לשמור את הסדרים. פשוט למלא את המטלות הפשוטות, להכין את השיעור, לבוא מוכן, להתרכז, לחזור. ככה גדלים! אני לא יודע כמה זכיתי אני לעשות שטייגן, אולי קצת זכיתי, ואני חושב שזה בעיקר בגלל הדברים האלה. ואני חושב שזו ההדרכה הכי טובה לכל יהודי, אבל ל'ישיבה-בחור' בפרט: אתה רוצה לגדול, תקיים את השולחן ערוך כמו שכתוב, תלמוד את הסדרים של הישיבה - תבוא לתפילות, תלמוד, אל תתבטל. תקיים מה שכתוב בתורה. דאס איז דאס. זו הייתה ההדרכה של הראש ישיבה תמיד. מאות פעמים ואלפים באו לראש ישיבה: הראש ישיבה, איזה חיזוק אפשר לעשות? "תרי"ג מצוות" כך היה עונה. ואם היה מישהו לפעמים מתעקש בכל זאת... היה הראש ישיבה אומר לו תקפוץ על הגג... מה זה בכל זאת?! תקיים את התרי"ג מצוות! הראש ישיבה היה חוזר הרבה על דברי ה'סט"פ' שהיה אומר: מי שזוכה לקיים את השולחן ערוך הוא צדיק! אבל אנשים מחפשים יותר מהשולחן ערוך... תקיים את השולחן ערוך. ואכן הראש ישיבה לא היה עושה דברים חריגים. הוא היה קם בבוקר,

ואף אחד אינו בודק אחריהם... הוא כבר הבין שבבני ברק החיים מתנהלים אחרת, והחליט בו-במקום שאם זו היא צורת החיים של יהודים חרדיים, הרי שהוא מסיר את התנגדותו ללימודי הישיבה של בנו. וכל הזכויות שתצאנה מכך, של זרעו וזרעו-זרעו של בן הישיבה, תזקפנה לזכותם של אלה שיצרו את 'האמון המסחרי' המופלא הזה, בין המוכר ללקוחותיו. הם לא פעלו מאומה; רק התנהגו ביושר, ולא לקחו את מה שלא מגיע להם.

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

והמוכר יכול לראות ולדעת כמה לקח כל אחד. אבל לא; הוא בודק, ואינו מוצא מצלמות. בציבור שבו הוא חי, אין הדברים מתנהלים כך, אלא כל חנות מרושתת במצלמות רבות, כדי להבטיח שאף אחד לא יגנוב מוצרים. הוא מנסה להתעניין אצל הלקוחות כיצד זה שהמוכר סומך עליהם, אבל הם מסתכלים עליו במבט מוזר ואינם יודעים מה הוא רוצה בכלל... הרי אלו מעשים שבכל יום ויום. הוא מתקדם כמה פסיעות נוספות, ורואה את פירות הקיץ - ענבים, אפרסקים, שיזפים ועוד - מונחים ליד בית כנסת אחד, והנה שוב אנשים לוקחים ומשלשלים את הכסף לקופה המונחת ליד הפירות,

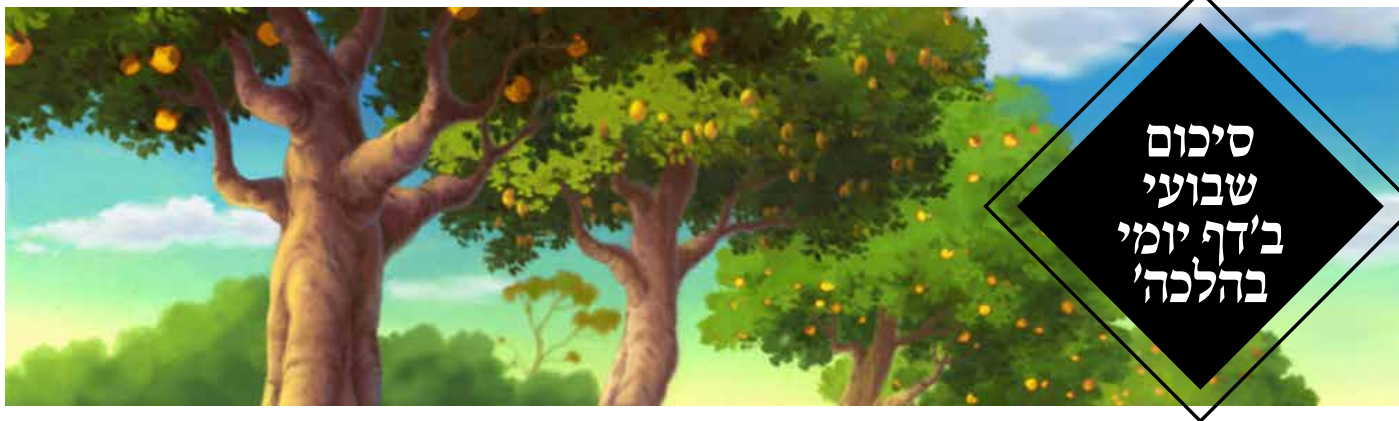
חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

- ◆ צמח שבעציץ - האם דינו כמחובר לקרקע?
- ◆ האם מותר להריח פרי המחובר לעץ בשבת?
- ◆ האם מותר לטאטא קרקע מרוצפת בשבת?

מהלכות מלאכת 'זורע' ו'קוצר'

- צמח המונח בכלי נקוב העומד על גבי הקרקע - ובלשון חכמינו ז"ל: 'עציץ נקוב' - הריהו כמחובר לקרקע מדאורייתא, משום שיונק מהקרקע דרך הנקב. ועציץ המונח על גבי אבן, אינו נחשב כמחובר לקרקע, אולם, עציץ המונח על גבי המרצפות שבימינו - נחשב כמחובר, לכל הפחות לחומרא.
- צמח המונח בכלי מתכת שאינו נקוב העומד על גבי הקרקע - ובלשון חכמינו ז"ל: 'עציץ שאינו נקוב' - אינו נחשב כמחובר לקרקע מדאורייתא, אבל מדרבנן נחשב כמחובר. ונחלקו ראשונים בנוגע לכלי עץ או חרס, אם דינו ככלי מתכת, או שאף כשאינו נקוב דינו כנקוב.
- צמחי בושם, מותר להריחם בשבת בעודם מחוברים לקרקע; אבל פרי המדיף ריח טוב, אסרו חכמינו ז"ל להריחו בעודו מחובר לעץ, כיון שחששו שמא יטעה ויקטפנו על מנת לאוכלו.
- פרחים שהיו מונחים במים בכניסת השבת, והוצאו מהם בשבת - אם אין ביניהם פרחים הנפתחים מכוח המים, מותר להחזירם בשבת לאותם המים שבתוכם היו, אבל אסור להוסיף על המים.
- עץ שייב לחלוטין, וגם ענפיו ופירותיו יבשו לחלוטין - על פי הכרעת השולחן ערוך יש בו איסור מלאכת 'קוצר', ואסור מדאורייתא לתלוש ממנו ענפים, או לכרות את גזעו, בשבת.
- חכמינו ז"ל אסרו להשתמש בשבת באילן. וכן אסרו להשתמש ב'צדדי אילן', דהיינו בדברים הנטפלים לאילן. ולדוגמה: אסור לתלות בגד על גבי מסמר הנעוץ באילן. אולם, מותר להשתמש בשבת ב'צדי צדדים' של האילן, דהיינו בדברים שאינם נטפלים לאילן עצמו, אלא ל'צדדיו'. ולכן, לדוגמה: חבל שאינו קשור ישירות לאילן, אלא לְנוֹ הנעוץ באילן, מותר לתלות עליו בגד.

מהלכות מלאכת 'חורש' ו'בונה'

- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'החורש'. 'אב' המלאכה הוא חרישת הקרקע במחרישה, וחפירה ועשיית חריצים בקרקע - הן 'תולדה'.
- השוואת פני הקרקע היא פעולה המכשירה את הקרקע לקראת חרישה, ולפיכך, מילוי גומה שבקרקע, או הסרת גבשושית, כשבכך מושווים פני הקרקע - אסורים משום מלאכת חורש.
- לדעת ראשונים רבים, אסור לטאטא קרקע שאינה מרוצפת בשבת, אבל קרקע מרוצפת מותר. וכן פסק בשולחן ערוך. ויש מהראשונים שסוברים שאין איסור כלל בטאטא קרקע, דהיינו אף שאינה מרוצפת. ובשולחן ערוך הביא דעה זו בשם 'יש אומרים'.
- יש מהראשונים שסוברים, שלא זו בלבד שאסור לטאטא קרקע שאינה מרוצפת, אלא שגם קרקע מרוצפת אסור לטאטא, מחשש שיטעו ויטאטאו גם קרקע שאינה מרוצפת. וכן פסק הרמ"א. ובמקום שרוב הבתים מרוצפים בקרשים, או בריצוף המצוי בזמננו - מותר לטאטא את רצפת הבית.

הלכות שונות

- מותר לעשות בשבת פעולה המותרת, גם כאשר יתכן שאגב כך תעשה מלאכה אסורה, משום שאין כוונת העושה למלאכה זו, ובשבת אסורה רק 'מלאכת מחשבת', ולא מלאכת 'אינו מתכוון'.
- כיור שנוצרה סתימה בצינור היוצא ממנו - ישנם מקרים שבהם אסור לפותחו בשבת, וישנם מקרים שבהם מותר לפותחו אף בעזרת כלי המיועד לכך (- משאבת גומי, המכונה 'פומפה').